

Fenntarthatóság

A KERESKEDELEMBEN

FENNTARTHATÓSÁG

A KERESKEDELEMBEN

2023

Jelen tananyag megjelenését a Kulturális és Innovációs Minisztérium, valamint a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal támogatta.

Szerző: Hokné Zahorecz Dóra
Szakmai lektor: Mihalikné Hável Éva
Módszertani szakértő: Burkáné Szolnoki Ágnes
Alkotószerkesztő: Papp Ágnes
Grafika: Szűcs Édua
Fedélterv, tipográfia, tördelés: Berecz András
Olvasószerkesztő: Megyeri-Szedlák Anna
Fotó: Shutterstock

A Zöld Föld pedagógiai program vezető szakértői:
Projektvezető: Matolcsy Miklós
Szakmai vezetők: Czippán Katalin és Ütőné Visi Judit
Pedagógiai vezetők: Demeter József és Papp Ágnes

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

NEMZETI
SZAKKÉPZÉSI
ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI
HIVATAL

A természet, a társadalmi és gazdasági környezet egyensúlya

A fenntarthatóság nem képzelhető el a környezeti, a társadalmi és a gazdasági területek működésének egyensúlya nélkül. Ez azt jelenti, hogy egyik terület fejlesztése sem nélkülözheti a másik két alrendszer szempontjait.

A világunk akkor marad fenntartható, ha a környezet eltartókéességének megőrzése, a gazdaságosság és a társadalmi igazságosság egyaránt megvalósul.

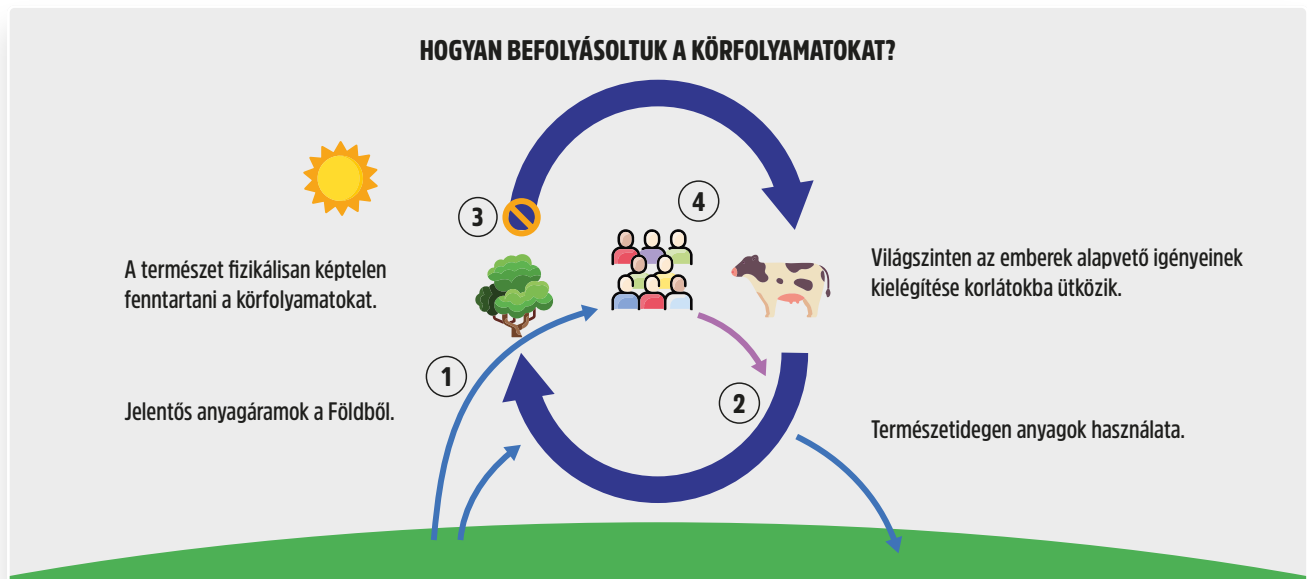

TUDTAD?

Rendszergondolkodó

Az üzleti érdekek gyakran okoznak környezeti vagy szociális problémákat. A műanyag csomagolás például egy cég nyeresége szempontjából előnyös lehet, de amikor a szemétként vagy netán a természetbe, az élővízbe kerül, súlyos környezeti károkat okozhat, ahogyan az olcsó munkaerő is növeli a gazdasági hasznot, ugyanakkor szegénységben tartja a munkavállalókat, és sokszor rab- szolga- vagy gyerekmunkához vezet.

👉 HOGYAN HASZNÁLJUK TÚL AZ ERŐFORRÁSOKAT?

Több anyagot veszünk ki a rendszerből, mint amennyit hozzáadunk – főleg a kimerülő erőforrásokból. Rövid idő alatt rengeteg olyan anyagot engedünk a bioszférába, amely évmilliárdokig hozzáférhetetlen volt. Ezek az anyagok vagy közvetlenül ártalmasak az élő rendszerre, vagy az életkörülményeket változtatják meg

Több hulladékot termelünk, mint amennyit a természet be tud fogadni, ártalmatlanítani tud, ezért a szennyezések felhalmozódnak a hulladéklerakókban, a talajban, a tengerekben, a levegőben és az élő szervezetekben. A szennyezések fizikailag gátolják a természet körfolyamatait, regeneráló és regenerálódó képességét.

➤ CÉLOK, SZEMPONTOK, JAVASLATOK A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSHEZ

A környezeti, gazdasági, társadalmi feladatok többszörösen összefüggenek egymással. A következőkben a termelés, a szolgáltatások, a gazdasági tevékenység néhány kiemelt környezeti és társadalmi vonatkozását vizsgáljuk meg.

Szakemberként mindig figyelembe kell venni, hogy a szakmai munka milyen hatással lesz a szűkebb és tágabb társadalmi-gazdasági, természeti és az ember alkotta környezetre. Igyekezni kell a lehető legkisebb kárt okozni, a lehető legjobb megoldásokat megtalálni.

A fenntarthatóság feltétele:

1.

- a természeti erőforrások hatékony és bölcs használata,
- a hulladékképződés lehető legalacsonyabb szinten tartása.

Bölcs és hatékony, ha megújuló erőforrásokat használunk, és a felhasznált anyagokat a lehető legtovább bent tartjuk a termelés, előállítás, használat, újrahasználat, újrahasznosítás körforgásában.

AZ ERŐFORRÁSOK CSOPORTOSÍTÁSA MEGÚJULÁS SZERINT

Erőforrások	A megújuláshoz szükséges idő	Ökológiai források	Energiahordozók
Megújuló	Vagy korlátlan mennyiségben áll rendelkezésre, vagy hónapok alatt magától, esetleg ember által irányítható módon megújul.	Mezőgazdasági termékek	Napenergia, szélenergia, vízenergia, bioüzemanyagok
Korlátozottan megújuló/ kimeríthető	1-200 év között emberi beavatkozás nélkül megújul, nem megfelelő használatnál kimeríthető.	Hal- és vadállomány, erdő, gyepek, ivóvizek, felszín alatti vizek, talaj	Geotermális és vízenergia, bioüzemanyagok
Kimerülő	Korlátozott mennyiségben áll rendelkezésre, 200 évnél több idő alatt keletkezik.		Olaj, földgáz, szén, hasadó anyagok

Forrás: Szlávik János: Fenntartható gazdálkodás (2013) Complex. felhasználásával

2. A fenntarthatóság feltétele:
a szennyezés mértéke ne haladja meg a természeti rendszerek vagy az ember egészségét károsító szintet.

- Meg kell előzni – amennyire csak lehetséges – a hulladék- és a szennyezésképződést.
- A lehető legkisebb környezetszennyezéssel előállított, és/vagy biológiailag lebomló alapanyagokat, kezelőanyagokat kell választani.
- Olyan technológiára van szükség, amely során minimalizálni lehet a keletkező hulladékot, a kiáramló anyagokat és az energiafelhasználást.
- A keletkező hulladékot megfelelően kell kezelni: a veszélyeseket a veszélyesanyag-tárolóba, az újrahasznosíthatókat a szelektív gyűjtőbe, a lebomlókat az összetétel szerint háztáji vagy ipari komposztálóba kell elhelyezni.

A gazdálkodásban olyan szemléletváltás szükséges, amely a „kevesebből hatékonyan többet” stratégiát valósítja meg. A körkörös gazdálkodás tehát úgy kíván gazdasági növekedést elérni, hogy

- a felhasznált erőforrások mértéke csökken,
- a környezetterhelés mértéke minimalizálódik,
- a hulladékképződés akár teljesen megszűnik,
- a károsanyag-kibocsátás csökken,
- az újrahasznosítás pedig a termelési lánc lehető legtöbb pontján érvényesül.

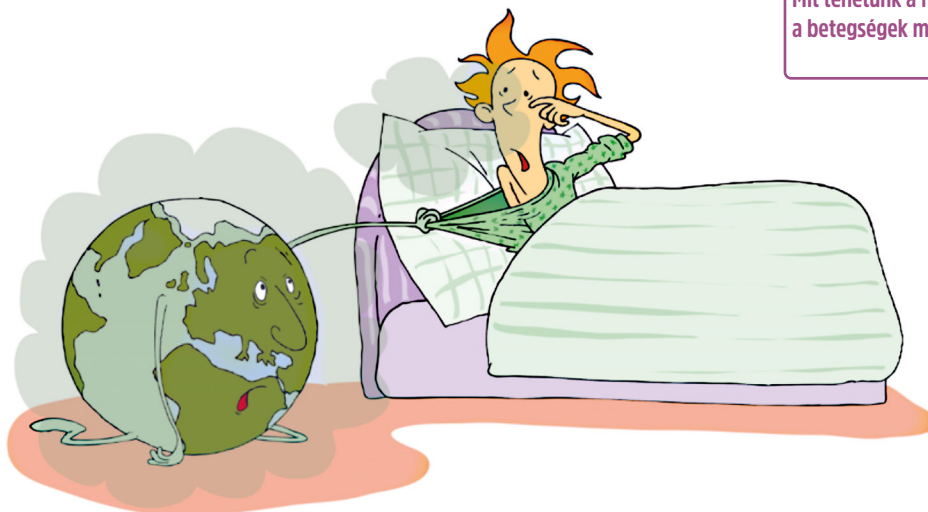
3. A fenntarthatóság feltétele:
Az emberek egészségének megőrzése érdekében az egészségügyi szolgáltatásoknak – a betegek megfelelő ellátása mellett – a megelőzésre is hangsúlyt kell helyezniük.

- Megelőzés például:
 - a megelőző szűrővizsgálatok,
 - a tömegsportokban való részvétel,
 - a helyes táplálkozás, testi-lelki karbantartást támogató tevékenységek, életmód-programok.
- Be kell tartani a munkaegészségügyi, környezet-egészségügyi előírásokat.
- Igénybe kell venni, vállalkozóként pedig ösztönözni kell a megelőzési programokban való részvételt.

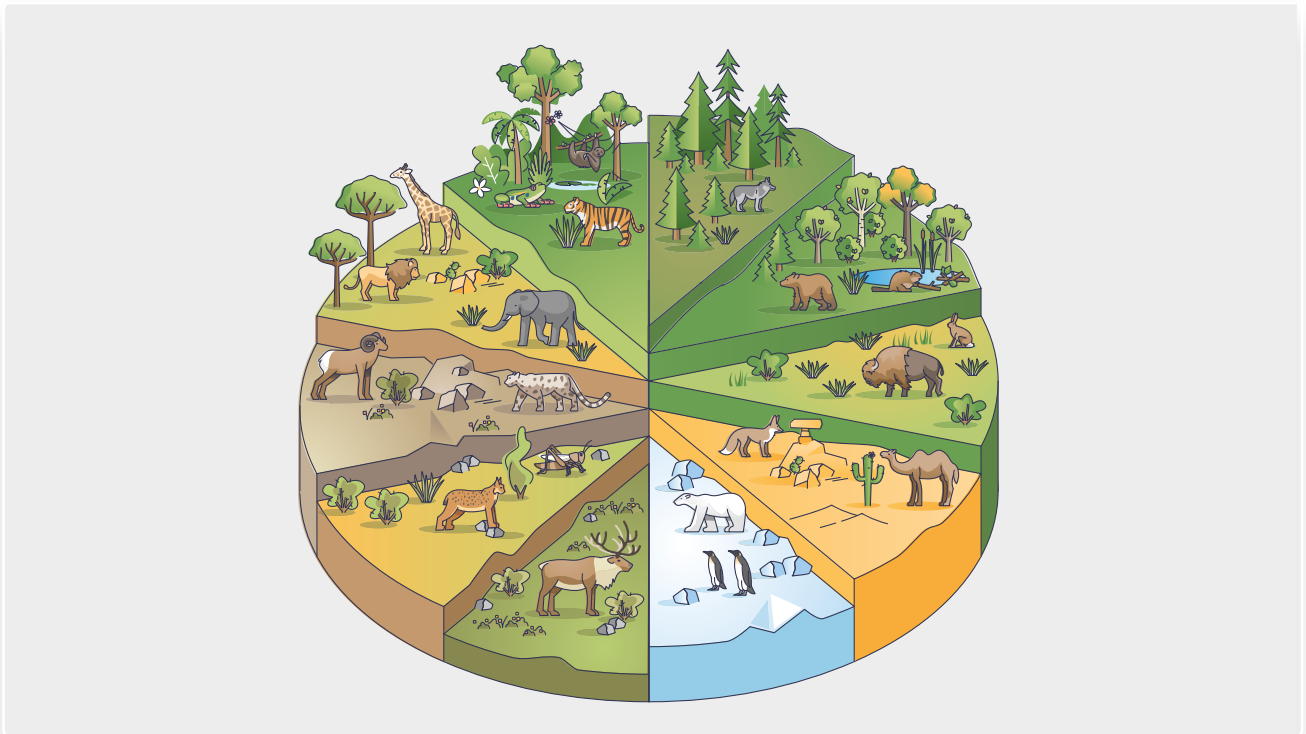

ÖTLETELJ!

Mit tehetünk a fentiekén kívül a betegségek megelőzése érdekében?

4. A fenntarthatóság feltétele:
az ökológiai rendszerek, a természet sokféleségének, a biodiverzitásnak a megőrzése.

A biológiai sokféleség, más néven a biodiverzitás az élet fenntartásának feltétele. Ahol rovarok vannak, ott megjelennek a rovarvők is, tehát minden élőlénynek megvan a maga szerepe a természetes egyensúly fenntartásában. Bármilyen állatról, növényről, gombáról vagy akár baktériumról beszélünk, a fajok különböző kapcsolódásokat, alá-, fölé- és mellérendeltségi szerveződéseket hoznak létre, így épül az ökológiai rendszer, az ökoszisztéma.

Ökoszisztéma-szolgáltatásnak azt a hasznot nevezzük, amelyet az ökológiai rendszer az emberek számára nyújt.

Például ilyenek:

- a tiszta levegő,
- az ivóvíz,
- az ehető élelmiszerek,
- a nyersanyagok,
- a rekreáció,
- a szén-dioxid elnyelése,
- a hőmérséklet-kiegyenlítés.

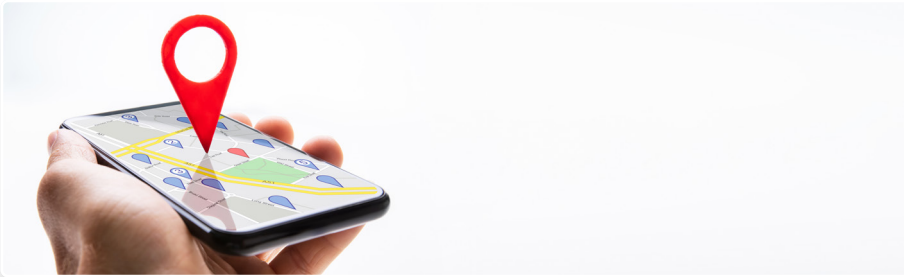
Ez a fogalom összekapcsolja a természetet a társadalommal, különösen a jólléttel és a gazdasággal. Sajnos az ökoszisztémák állapota egyre inkább romlik, ezért sok olyan szolgáltatás is veszélybe kerül vagy megszűnik, amelynek helyettesítése költséges vagy megoldhatatlan.

A méhek pusztulásával például elmarad a növények beporzása, nem lesz termés, és nem lesz a növény fennmaradását szolgáló mag sem.

A mezőgazdasági termelés, az erdőművelés közvetlen hatással van az ökológiai rendszerek nagyságára és azok biológiai sokféleségére, de a közlekedési útvonalak, a telephelyek, épületek kialakítása, a bányaművelés helyszíne és módja is hozzájárul a diverzitás növeléséhez vagy csökkentéséhez. Közvetett módon pedig az alapanyag, a technológia megválasztása, valamint a szennyezések, a hulladékelhelyezés, a vízfelhasználás mind-mind befolyásolja az ökológiai rendszerek állapotát.

**5. A fenntarthatóság feltétele:
a közösség igényeinek – lehetőségek szerinti – helybeni kiszolgálása.**

TUJTAD?

Rendszergondolkodó

A messziről jött árunak nagy az ökológiai lábnyoma, hiszen a szállítás környezetterhelő, és nem ismerjük az előállítás körülményeit sem. A hosszú szállítás biztonsági igénye megnövelheti a csomagolás mennyiségét, az élelmiszereket sokszor vegyszeresen kell kezelni hogy fogyasztható állapotban érkezzenek meg, illetve a szállítás miatt magasabb lehet a veszteség is.

Azt is érdemes azonban megjegyezni, hogy előfordulhat, hogy egy helyben megtermelt, de hónapokig mélyhűtött terméknek nagyobb lesz az ökológiai lábnyoma, mint egy pár napos, ám kicsit távolabbról szállított frissnek. Ezért a problémákat és a megoldás következményeit mindig több szempontból érdemes megvizsgálni.

Gondold át, ha készíteni, eladni vagy venni akarsz valamit!

Részesítsd előnyben a közelről származó alapanyagokat, környezetkímélő technológiákkal előállított, illetve környezetbarát termékeket! A termék akkor környezetbarát, ha a teljes életútja az.

- van rajta ökocímke és/vagy
- a termelőt segítő méltányos kereskedelemből származik és/vagy
- nincs becsomagolva, illetve kevés rajta a csomagolóanyag vagy a csomagolása újrahasznosítható.

Ha vállalkozol, mérd fel a helyi kínálatot, és ismerd meg a helyi igényeket, majd vedd figyelembe őket a döntéseidnél! Ez különösen hasznos lehet a vidéki vendéglátásban, turizmusban, ahol a vendégek az ellátással együtt ízelítőt kaphatnak a helyi szokásokból, egyben hozzájárulnak a helyi termelők bevételeihez, a közösség fennmaradásához is.

Figyelj a lehető legrövidebb szállítással megközelíthető célcsoportokra, és érvelj a tudatos választás jelentősége mellett! Így nemcsak terméket adsz el, hanem a fenntarthatósághoz való hozzájárulás jó érzését is.

A szállítási, vásárlási feladatok megtervezése során is optimalizáld a szállításból eredő környezetterhelést! Ezzel energiát és pénzt is megtakaríthatsz.

Egy termék akkor lesz környezetbarát, ha teljes életútja az.

6.

A fenntarthatóság feltétele:

- a jó minőségű élelmiszerhez,
- a tiszta ivóvízhez, levegőhöz,
- az egészséges környezethez való igazságos hozzáférhetőség.

Ehhez a feladathoz csaknem minden szakma hozzá tud járulni:

- a mezőgazdaság, az élelmiszer-feldolgozók, a vendéglátás és a kereskedők az élelmiszer-ellátáshoz, az élelmiszer-biztonsághoz;
- az építőipar, a faipar például az épületek, a bútorok minőségével, valamint a felhasznált anyagok egészséget is figyelembe vevő megválasztásával; de
- a szépészet, a divatipar is, és még sorolhatnánk a károsanyag kibocsátásáért vagy annak csökkentéséért felelős szakmákat.

7.

A fenntarthatóság feltétele:

- Lakóhelytől és származástól független tanulási lehetőség és
- lehetőség a képességeknek, a tudásnak, a szükségleteknek megfelelő, tisztességes fizetésért végzett munkához.
- A közösségért tett erőfeszítések elismerése, támogatása.

Valamennyi szakma gyakorlása közben vannak újabb és újabb eljárások, innovációk, jogszabályok, jó példák. A tájékozódás, élethosszig tartó tanulás nemcsak lehetőség, hanem a környezetünk, saját magunk és a jövő generációk iránti felelősség is.

Ki tudja, mit hoz a jövő? Lehetsz munkaadó vagy munkavállaló is.

Munkaadóként törekedj arra, hogy tisztességes jövedelmet biztosíts a munkatársaknak, munkavállalóként pedig csak olyan cégnek dolgozz, ahol méltányosan bánnak az alkalmazottakkal! Az erőfeszítéseinek, képzettségének megfelelő anyagi juttatásban részesülő, egzisztenciális gondoktól mentes munkavállaló jobban teljesít, kevesebb alkolommal beteg, mint alulértékelt társai.

Az anyagi elismerés mellett nagy szükség van arra is, hogy tiszteletünket, elismerésünket is kifejezzük az arra érdemeseknek. És itt meg kell említenünk azokat, akik anyagi ellenszolgáltatás nélkül önkéntes tevékenységet végeznek, segítenek a rászorulókon. Te is kereshetsz ilyen lehetőségeket! Jó érzés tudni, hogy tettél valamit azért, hogy jobb legyen a világ.

TUDDAD?

Az Európai Unió Alapjogi Chartája a kötelező oktatásban való ingyenes részvétel lehetőségét rendeli el valamennyi európai polgár számára. Magyarországon a tankötelezettség 16 éves korig tart.

A fenntarthatóság feltétele:**8.**

- *A társadalom minden tagjának joga és lehetősége közreműködni az őt érintő döntésekben.*

Ehhez persze az is kell, hogy a lehetőségekkel tudj élni! Ismerd meg a jogaidat és kötelességeidet is!

9.**A fenntarthatóság feltétele:**

Mindenki rendelkezzen

- *a kultúrához való hozzájutás,*
- *a pihenés,*
- *a kikapcsolódás lehetőségeivel.*

A kultúrához való hozzáférés, a pihenés, a kikapcsolódás és a rekreáció az egészségmegőrzés fontos eszköze. A kikapcsolódás mindenkinek mást jelent, azt azonban kutatások bizonyítják, hogy a természetben eltöltött idő pozitív hatással van az ember egészségére, kreativitására, tanulási és munkateljesítményére. Magyarországon viszonylag könnyen elérhető és olcsó kikapcsolódást biztosítanak az erdei tanösvények, tornapályák, kerékpárutak. A kikapcsolódáshoz szabadidőre, a lehetőségek ismeretére, a hosszabb nyaralásokhoz anyagi forrásokra van szükség. Feltöltődés, pihenés híján az emberek kiégnek, megbetegszenek, így munkaerőként sem tudnak megfelelően helytállni. Egészséges környezetet és jövőt csak egészséges emberek tudnak építeni, ezért fontos eleme a fenntarthatóságnak az egészségmegőrzés.

10.

A fenntarthatóság feltétele:

- *Óvjuk meg a helyi sajátosságokat és értékeket!*
- *Vigyázzunk a kulturális sokféleségre!*

Ez nem csupán a fenntarthatóságot segíti, de a hasznára lehet az adott térségben működő vállalkozásoknak is. A helyi szokások, értékek, ismerete egyben azt is elősegíti, hogy az adott lakóhelyen élők felelősnek érezzék magukat és tegyenek is a településük jövőjéért. Így lesz egy lakóhely élhető az ott lakóknak, a természetnek és a helyi gazdaságoknak egyaránt.

Találd ki!

1. Gondold át, hogy a saját szakmádban – iskolás éveidben és a végzés után – hogyan tudnád alkalmazni, beépíteni a felsorolt javaslatokat!
2. Gyűjts további célokat, feladatokat a fenntarthatóság érdekében! Minden esetben vedd számba azok környezeti, társadalmi és gazdasági hatását, következményeit is!

Az internet teremtette információnyomás, a reklámözön felpörgeti az emberek fogyasztási igényeit, illetve tömegeket sarkall arra, hogy egy jobb élet reményében más országokban keressék a boldogulást. Bolygónk erőforrásai azonban végesek, ezért elengedhetetlen, hogy úgy tervezzük az életünket, munkánkat, szabadidőnket, hogy a lehető legkisebbre csökkentjük ökológiai lábnyomunkat. Egy erőteljesen növekvő népesség élelmiszer-, fogyasztási igényeit csak úgy tudjuk kielégíteni, ha alapvetően megváltoztatjuk a termelési, szállítási, életvitelbeli, fogyasztási szokásainkat.

TUJTAD?

A népességrobbanás következményei

A népesség rohamos növekedését jól szemlélteti, hogy 130 év kellett ahhoz, hogy 1 milliárdról 2 milliárdra nőjön az emberiség létszáma, ám amikor 1999-ben elértük a 6 milliárdot, onnan mindössze 12 év telt el, míg 7 milliárdan lettünk. 2022-ben pedig átléptük a 8 milliárdos lélekszámot.

A távoli országokban történő népességrobbanást nem lehet egyénileg megoldani. Főleg nem egy olyan országban, ahol a munkaképes lakosság létszámának csökkenése komoly gazdasági, társadalmi kihívások elé állítja az ország egészét, többek között a szociális ellátások (nyugdíj, egészségügy, iskoláztatás) biztosítása terén is. Azt is könnyen beláthatjuk, hogy ha a Föld véges erőforrásain egyre több ember osztozik, akkor egy emberre egyre kevesebb jut. A szűkebb erőforrásokért való küzdelem azok túlnyomó részéhez, nyersanyag- és élelmiszerhiányhoz, az egyenlőtlen hozzáférés pedig háborúhoz, társadalmi válságokhoz vezethet.

Hogyan csökkenthető az ökológiai lábnyom?

Az ökológiai lábnyom annak a területnek a nagyságát jelenti, amely ahhoz kell, hogy

- az összes felhasznált erőforrást előállítsa és a keletkezett hulladékot ártalmatlanítsa.
- Az ökológiai lábnyom annak az erdőterületnek a nagysága, amely a felhasznált energia szén-dioxid egyenértékét elnyeli.

Az ökológiai lábnyom számítható egyénileg, egy családra, egy rendezvény résztvevőire, és egy adott ország vagy a Föld egy lakosára átlagosan.

Gondolkozzunk közösen, hogy mit lehet tenni!

A megoldáskereséshez segítséget nyújthat Herman Daly, korunk ismert közgazdászának hajóhasonlata:

A hajó (Föld) biztonságos közlekedéséhez két dolog szükséges:

1. hogy ne rakjanak rá a merülési vonal által megengedtnél nagyobb terhet (eltartóképesség) és
2. a terhet megfelelően osszák el a fedélzeten.

A terhelés súlyának – a gazdaság és a természet méreteinek – összehasonlításához elsősorban a globális viszonyokat kell figyelni, míg az erőforrások hatékony elosztásához piaci, fogyasztói, termelési mintákat kell vizsgálni és megváltoztatni.

Jelenleg a globálisan egy főre eső ökológiai lábnyomunk 30 százalékkal nagyobb, mint amit a természet hosszú távon fenn tud tartani.

Az ökológiai lábnyom csökkenthető

- a károsanyag-kibocsátó közlekedés visszaszorításával, a tömegközlekedés szerepének növelésével,
- a takarékos és hatékony energiahasználattal,
- az ökoépítészet szempontjainak szélesebb körű alkalmazásával,
- a megújuló energiaforrások alkalmazásával,
- a víztakarékossággal,
- a hulladékképződés csökkentésével,
- egészséges és környezetbarát élelmiszerek termelésével és fogyasztásával.

Ha ezek a feltételek nem állnak rendelkezésre, a hajó igazából és képletesen is felborul.

MOST TE JÖSSZ!

Folytasd a felsorolást, mi segíthet még az ökológiai lábnyom csökkentésében!

Klíímaváltozás

„Bezzeg az én időmben voltak rendes évszakok! Ha láttátok volna 1987-ben azt a nagy havat, ami szinte az egész ország életét megbénította!” – hallhatjuk szüleinktől, nagyszüleinktől. A hírekben látjuk, halljuk a váratlan villámárvizeket, szárazság miatti éhínségeket, hogy éghajlatunk, az időjárás megváltozott, mert globális felmelegedés, klímaváltozás van. Mit is jelent ez?

A légkörben jelen lévő üvegházhatású gázok (vízgőz, szén-dioxid, metán, dinitrogén-oxid) hatására a Napból érkező, földfelszínt felmelegítő és onnan visszaverődő sugárzás nem tud visszajutni a világűrbe, így a földi légkör felmelegedését okozza. Az üvegházhatás a légkör természetes jelensége, amely nélkül nem lenne földi élet. Fokozatos felerősödése – az üvegházhatású gázok arányának növekedése miatt – azonban már veszélyezteti a légköri folyamatok egyensúlyát, és globális klímaváltozáshoz vezet.

A felerősödéshez nagymértékben hozzájárul az emberi tevékenység, a növekvő termelés és fogyasztás, a közlekedési-szállítási szokások átalakulása, valamint a tájhasználat megváltozása (a zöld felületek és beépített területek arányának romlása, a mezőgazdasági termelési módok átalakulása, az erdőborítottság és a biológiai sokféleség globális mértékű csökkenése). A következmények pedig számos területen tapasztalhatók: szélsőséges vízjárás, a természetes növénytakaró, illetve az emberek, állatok életfeltételeinek változása.

Sokat kell tennünk azért, hogy a globális felmelegedést lassítsuk, illetve megállítsuk, és alkalmazkodjunk a megváltozott körülményekhez úgy, hogy közben csökkentsük ökológiai lábnyomunkat, törekedjünk a természet és a társadalom törekény egyensúlyának helyreállítására.

➤ ÁGAZATI KISOKOS

Életünk része a vásárlás. Talán nem telik el úgy nap, hogy valamilyen formában ne kerüljünk kapcsolatba termékek, szolgáltatások eladásával, értékesítésével, kereskedelmével. Reggelire veszel egy péksüteményt, délután megrendeled az interneten a régóta vágyott cipőt, este lefekvés előtt olvasod a napközben vásárolt könyvet...

Azt, hogy mit választasz az áruk piacáról, a szükségleteid és igényeid jelentősen befolyásolják.

Nézzünk egy példát!

Az esti filmnézés közben a szemed megakad egy reklámon. Mindig is szeretted a joghurtot, amit egészséged megőrzése érdekében hetente többször is eszel. A hirdetésben egy új joghurtot reklámoznak, amelynek összetétele megfelel a jelenlegi igényeidnek. Eldöntöd, hogy holnap a reggelid mellé ezt a terméket választod a bűfében.

Nézzük meg a példát a fogyasztó, vásárló oldaláról!

A kialakuló szükséglet, az éhség és az egészséges táplálkozás iránti elkötelezettséged vágyat gerjeszt, ami vásárlóként fogyasztásra ösztönöz. Ha megkóstolod a terméket, és nagyon ízlik, akkor elhatározod, hogy máskor is veszel belőle, sőt ajánlod az ismerőseidnek is.

Nézzük meg a példát a gyártó, értékesítő oldaláról is!

A vállalat, a gyártó, az értékesítő oldaláról az látszik, hogy a joghurt iránt megnőtt a kereslet. Több vásárló keresi a terméket a boltban, mert a reklám, vagy maga a termék a polcon felkeltette a vásárlók figyelmét. A vállalkozó felismerte a fogyasztó igényeit, és az lett a célja, hogy biztosítsa az elégedettségét. Ezzel a vállalat rövidebb és hosszabb távú céljai is teljesülnek, hiszen árbevétele és valószínűleg profitja is lesz.

A folyamat tehát egyszerre szolgálja a fogyasztó szükségleteinek kielégítését és a vállalatok hosszú távú működését, amivel biztosított a termelésben és a kereskedelemben dolgozók munkahelye, akik a jövedelmükkel megjelennek a piacon és vásárolnak. A gazdasági körforgás tehát tovább működik.

A szükséglet, igény, kereslet összefüggései

A példából az is kiténik, hogy a folyamatosan változó körülmények hatással vannak termékek gyártására, értékesítésére is. Az emberi szükségletek, vásárlói igények néhány esetben ugyan hosszabb ideig változatlanok (például a napi fogyasztási cikkek terén), de a legtöbb területen manapság gyorsan és jelentősen változnak.

A KERESKEDELEM ÁGAZAT SZAKMÁI

A kereskedelem ágazathoz a kereskedő és webáruházi technikus, az idegen nyelvű ipari és kereskedelmi technikus, valamint a kereskedelmi értékesítő szakma tartozik. Ezek a szakmák és az ide kapcsolódó vállalkozások a termelést és a fogyasztást kötik össze. Napjainkban a kereskedelmi vállalkozások számára is egyre fontosabb cél és követelmény az erőforrások hatékony felhasználása, ami a természeti, gazdasági erőforrásokra éppúgy vonatkozik, mint a munkaerőre.

A kereskedelem az áruk forgalmazását, illetve ennek megszervezését foglalja magában, amibe beletartozik az áruk beszerzése a termelőktől, gyártóktól, a választék kialakítása, majd a beszerzett áruk tárolása, készletezése és végül értékesítése a vevőknek, felhasználóknak.

🔗 A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS HÁROM PILLÉRE

*„A jövő nem egy olyan hely, ahová belépünk. Azt mi hozzuk létre.”
L. I. Sweet*

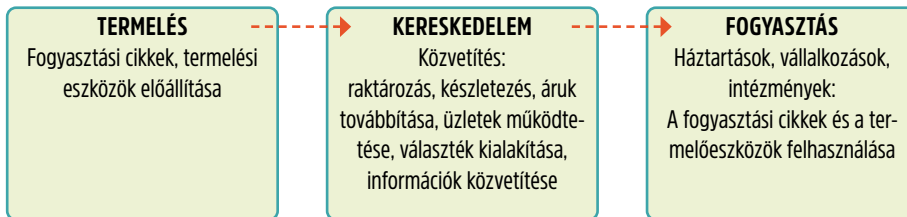
Az igényeink sokszor túlmutatnak a szükségleteinken: legyen autóm, legújabb típusú telefonom, márkás ruhám, utazhassak a világban és így tovább. A világon a gazdasági javak köre folyamatosan bővül; új termékek, szolgáltatások jelennek meg a piacon, miközben a technika fejlődése is számottevő.

A telefonok fejlődése

A fogyasztók sokszor már az elhasználódás előtt újabb technikai megoldásokkal rendelkező eszközökre cserélik le a meglévőket, veszik meg az újabb ruhát, bár több hasonló van a szekrényükben, illetve vásárolnak olyan élelmiszereket, amelyeket később aztán kidobnak. Ezzel ösztönzik a gyártókat a fejlesztésre, akik pedig reklámokkal motiválják őket az új termékek megvásárlására. A termék megjelenik a boltok polcain, így találkozik a kereslet és a kínálat.

Látszólag pörög a gazdaság, ám a másik oldalon – hulladékképződés, gyerekmunka, a természet kizsigelése – nagy árat fizetünk érte valamennyien. A fenntartható fejlődés tehát több egyszerű növekedésnél. A fenntarthatóság három pillére a **gazdaság teljesítőképesége, társadalom felelőssége és a környezet védelme**, amelyeknek egyszerre kell érvényesülniük.

Termelés és fogyasztás kapcsolata

Gyűjts példákat arra, hogyan befolyásolhatja a termékek gyártását, értékesítését a vásárlói szokások változása!

1. Mely termékek iránt nőtt meg a kereslet napjainkban?
2. Mutasd be egy termék „történelmét”! Mi a különbség a hagyományos termék és modern változata között? Például egy hagyományos porszívó és a robotporszívó között?
3. Milyen szempontokat veszel figyelembe, amikor valamit vásárolsz?
4. Mit vizsgálsz például egy új cipő, egy szelet csokoládé, a fodrász vagy egy elektromos roller kiválasztásakor?

MOST TE JÖSSZ!

ÚJ FOGYASZTÓI TÍPUSOK MEGJELENÉSE

Az utóbbi időben a szükségletek, a szokások és a kereskedelem új formái miatt új fogyasztói szokások és vásárlótípusok jelentek meg.

Nézzünk ezek közül néhányat!

- **Az impulzív vásárlók:** a benyomásaikra, ösztöneikre, az őket érő impulzusokra hallgatnak. Az impulzív vásárlók hajlamosak spontán, ösztönös módon vásárolni anélkül, hogy alaposan átgondolnák a döntéseiket, vagy figyelembe vennék az összes lehetséges tényezőt. Élvezik a vásárlást, keresik a kedvezményeket. Számuk emelkedik, mert a közösségi felületek erős befolyást gyakorolnak a döntéseikre.

Impulzív vásárló

- **A minimalista vásárlók:** az egyszerű dolgokat választják, ritkán vásárolnak drága és márkás termékeket kizárólag a márkájuk vagy az áruk miatt. Csak azért nem vásárolnak, mert megtehetik. Megfontoltak, tájékoztatásokra alapoznak és kizárólag nélkülözhetetlennek gondolt termékeket vásárolnak. Fontosnak tartják, hogy a termék tartós legyen, hangsúlyt fektetnek a fenntarthatóságra, környezettudatosságra, keresik az ezt tanúsító címkéket, tájékoztatásokat.

• **A vadászvásárlók:** az új irányvonalak, stílusok iránt érdeklődnek, amelyekért hajlandók akár több pénz is áldozni. Az akciók és bónuszok is felkeltik az érdeklődésüket, mert büszkék arra, ha sikerül jó áron vásárolniuk. A közösségi felületeken megjelenő hirdetésekre, hírességek által népszerűsített termékekre „rávetik magukat”, majd közléteszik, ha sikerült egy-egy ilyen terméket megszerezniük.

• **A digitális világ rajongói:** a digitális világban kalandoznak, inkább a virtuális élményeket keresik, ezekre költenek, és igyekeznek megszerezni az általuk kedvelt programok legújabb verzióit. Az árakat és a rövid távú szükségleteiket helyezik leginkább előtérbe, így a minőség és a környezettudatosság nem tartoznak a választási szempontjaik közé.

• **Az erőteljes aktivisták:** számára a zöld, fenntartható termékek, szolgáltatások, a tudatos életmódhoz kapcsolódó termékek jelentenek vonzerőt. A kiválasztás során előzetesen információkat gyűjtenek a termék élettartamáról, az alapanyagoktól kezdve a gyártás módján át a csomagolás jellemzőin keresztül egészen a visszamaradó hulladék kezeléséig.

Az új típusok között a vásárlói tudatosságon keresztül tehát megjelenik a környezetvédelem, a fenntarthatóság iránti elkötelezettség, amely az utóbbi években egyre nagyobb jelentőséggel bír a kereskedelem, az értékesítés során.

A KPMG Me, My life, My Wallet (Én, az életem, a pénztárcám) kutatásában fenntarthatósági kérdéseket vizsgáltak 2022-ben 11 országban mintegy 30 ezer fogyasztó bevonásával. A központi kérdés az volt, hogy a vállalatok magatartása mennyire fontos a vásárlóknak, befolyásolja-e a vásárlási döntést.

A kutatásban arra a következtetésre jutottak, hogy a vásárlók 87%-a szerint a vállalatok felelőssége, hogy a működésük során figyelembe vegyék a környezet igényeit, azaz fenntartható termékeket állítsanak elő. A kutatásban résztvevők 86%-a aggódik a környezet állapotáért, 64%-a pedig a termék kiválasztása során ismerni akarja a vásárolt, kiválasztott áru környezetre gyakorolt hatását.

Forrás: <https://www.penzcentrum.hu/vasarlas/20230111/ez-a-6-leggyakoribb-vasarloi-tipus-2023-ban-te-melyik-csoporthoz-tartozol-1132878> (2023. 03. 15.)

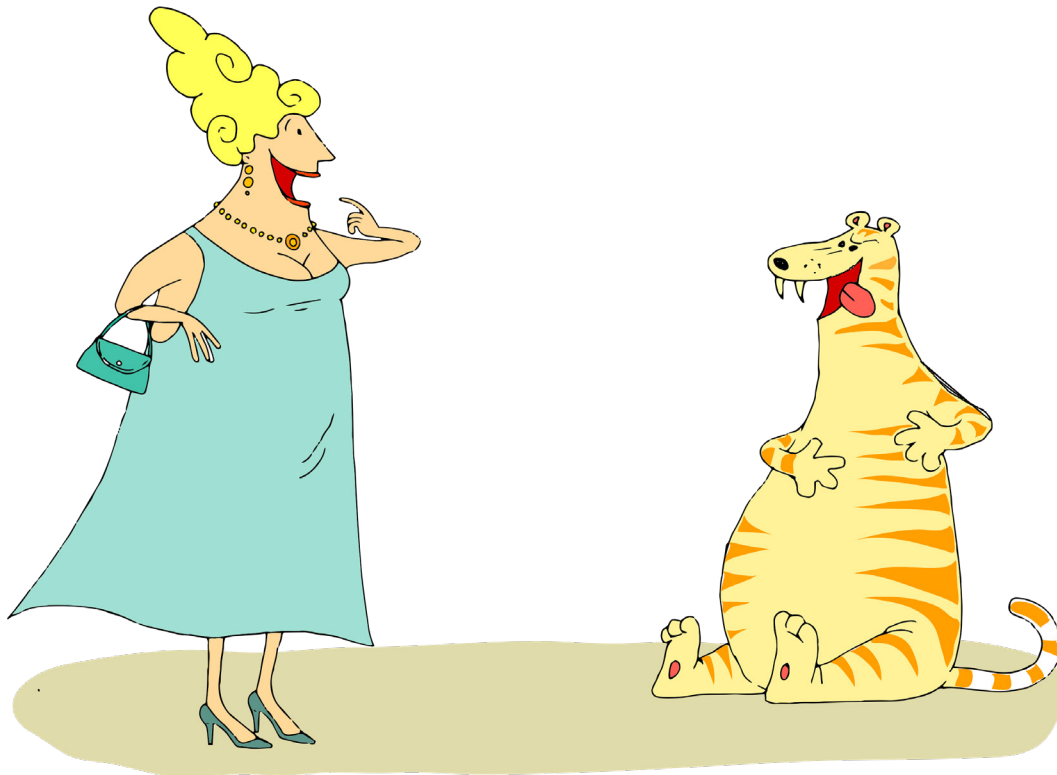
TUJTAD?

➔ A FELELŐSSÉG MINDENKIÉ

A fenntarthatósági problémák megoldásának egyik lehetősége, ha a termelők tevékenységét szabályozzák. Nemzetközi szervezetek és maguk az államok is felismerték ennek jelentőségét, és felelősségteljes magatartásra igyekeznek rábírni a gyártókat, szolgáltatókat.

Néhány törekvés ezek közül:

- **Kiterjesztett gyártói felelősségi rendszer (EPR= Extended Producer Responsibility):** fő célja annak biztosítása, hogy a gyártó viselje a felelősséget az elkészült termék teljes életciklusa során, beleértve a végén a hulladékkezelést is.
- **„A szennyező fizet!” elv:** a hulladék kezelésének pénzügyi részét, finanszírozását a gyártónak, forgalmazónak kell biztosítania.
- **Öko-hatékonyság (vagy ökológiai hatékonyság):** olyan intézkedéseket és gyakorlatokat foglal magában, amelyek lehetővé teszik a gazdasági tevékenységek, termékek vagy folyamatok fenntarthatóbbá tételét.

Természetes alapanyag

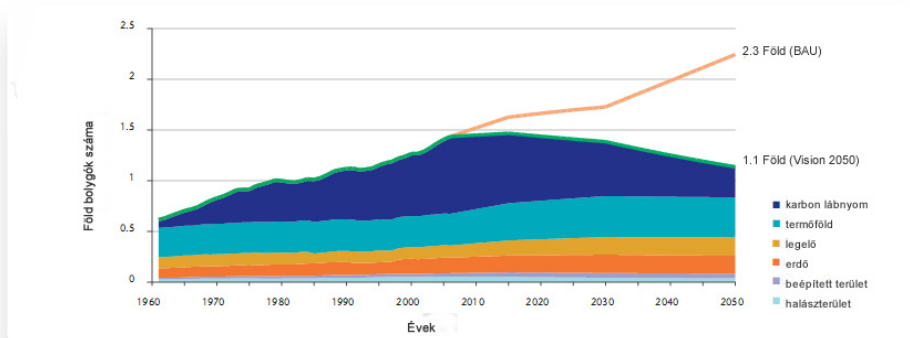
- **WBCSD (Üzleti Világtanács a Fenntartható Fejlődésért):** egy globális szervezet, amelynek célja a fenntartható fejlődés előmozdítása a vállalati szektorban. 14 iparág 29 vezető vállalatának együttműködéséből jött létre, és számuk azóta csak emelkedett. Közös céljuk az előremutató gondolkodás, együtt dolgozás, közös elköteleződés a környezetvédelem, fenntartható fejlődés érdekében.

A szervezet tagjai 2050-ig határozták meg a célokat, amelyek megvalósításában az üzleti világnak is nagy szerepet szánunk. A szervezet Magyarországon is jelen van, több mint 130 vállalat és azok vezetői a Magyarországi Üzleti Tanács a Fenntartható Fejlődésért (BCSDH) közösség tagjai.

Az ökológiai hatékonyság a WBCSD szerint hat törekvésből áll:

1. A termékek és szolgáltatások anyagigényének csökkentése
2. A termékek és szolgáltatások energiaigényének csökkentése
3. A toxikus kibocsátások csökkentése
4. A használt anyagok újrahasznosíthatóságának erősítése
5. A természeti erőforrások fenntartható használatának maximalizálása
6. A termék tartósságának növelése

Forrás: <https://bcsh.hu/>

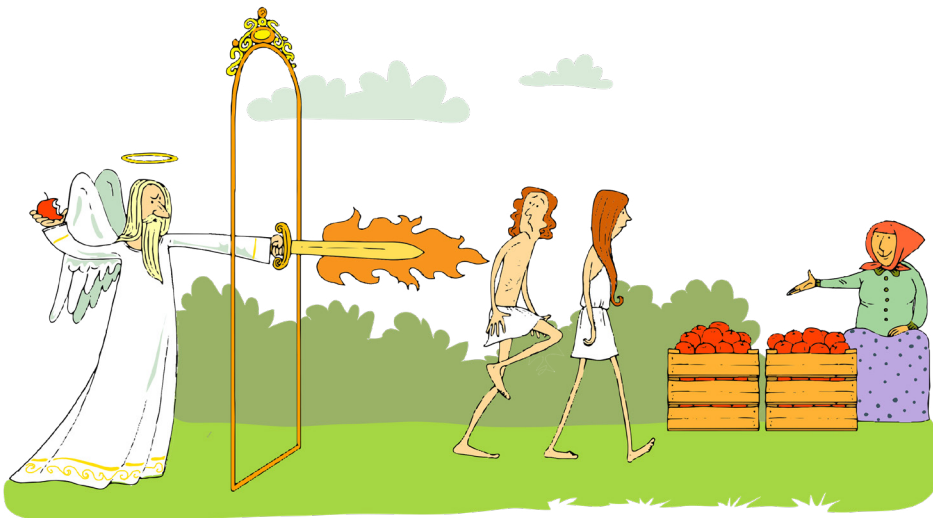
Ökológiai lábnyom változása 2050-re

Forrás: wbcscd.org, <https://www.okologiailabnyom.hu/index.php?l=hu&p=wbcscd> (05.05)

Az ábra összehasonlítva mutatja be a 1960-as évektől napjainkig, valamint ezt követően 2050-ig a várható és tervezett ökológiai lábnyom változását. Az ábráról leolvasható, hogy ha az üzleti szektor továbbra is a szokásos, úgynevezett business-as-usual (BAU) módon folytatja a tevékenységét, az súlyos következményekkel jár a jövőben, az ökológiai lábnyom értéke 2,3-ra növekszik.

A szervezetben részt vevő cégek felismerték, hogy a BAU fenntarthatatlanságot eredményezhet hosszú távon, mivel nem veszi figyelembe az erőforrások korlátozottságát, a környezeti hatásokat és a társadalmi igazságosságot.

Az olyan kihívások, mint például az éghajlatváltozás, a környezeti károk, az erőforrások kimerülése vagy a társadalmi igazságosság problémái arra ösztönzik a vállalkozásokat, hogy felülvizsgálják a BAU módszereiket és tevékenységeiket, és fenntarthatóbb megoldásokat keresve új üzleti modelleket, innovációkat és fenntarthatósági stratégiákat vezessenek be.

Etikus beszállítók

HAZAI CÉLOK A KÖRNYEZET VÉDELME ÉRDEKÉBEN

A termelők a fogyasztói igények kielégítését figyelembe véve állítják elő a termékeiket, tehát a vásárlók ugyanúgy hatással vannak a környezeti tényezőkre, mint a termékek gyártói. A fogyasztó a vásárláskor a „mennyit és mit” kérdésekre adott válaszon keresztül befolyásolja a termelést és a természeti erőforrások kihasználásának mértékét.

NEMZETI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM

Magyarország átfogó környezetügyi stratégiai tervdokumentuma 1997 óta- a hatévente megújítandó Nemzeti Környezetvédelmi Program (a továbbiakban: NKP). Az NKP kidolgozásáról, céljairól, tartalmáról és megvalósításáról a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény rendelkezik. Az NKP mellékletét képezi a természetvédelem szakmapolitikai stratégiáját tartalmazó és fő cselekvési irányait meghatározó Nemzeti Természetvédelmi Alapterv.

Jelenleg az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Program (2021-2026) ciklusában járunk. Célja Magyarország környezeti állapotának javítása, a magyar családok és közösségek egészségének, valamint életminőségének védelme, a természeti értékek, erőforrások megóvása, továbbá a gazdaság zöldítése és körforgásos működésének erősítése.

TUJTAD?

☞ KÖRNYEZETBARÁT TERMÉKET VESZ A KÖRNYEZETBARÁT VÁSÁRLÓ?

A környezetbarát termékek és szolgáltatások száma az utóbbi években nagyságrendekkel növekedett. Az emberek törekednek az otthoni környezetük fenntarthatóságának növelésére, így fogyasztóként a vásárláson keresztül befolyásolhatják a termelés módját, a felhasznált anyagokat, a technológiákat, ezáltal előremozdíthatják a fejlődést.

A környezetbarát termékek térhódításának azonban van még néhány akadálya. A kutatások szerint a vevőket a következő okok gátolják a környezetbarát termékek vásárlásakor:

- Kevés a rendelkezésre álló információ.
- Megszokták a hagyományos termékeket.
- A környezetbarát termékek magasabb az ára,
- rosszabb a megjelenése,
- kevésbé hatásos valamint
- a kínálat is szerényebb ezekből a termékekből.
- A fogyasztók szerint az egyén hatása kicsi a környezet állapotára, ezért nem is vásárolnak ilyen termékeket.

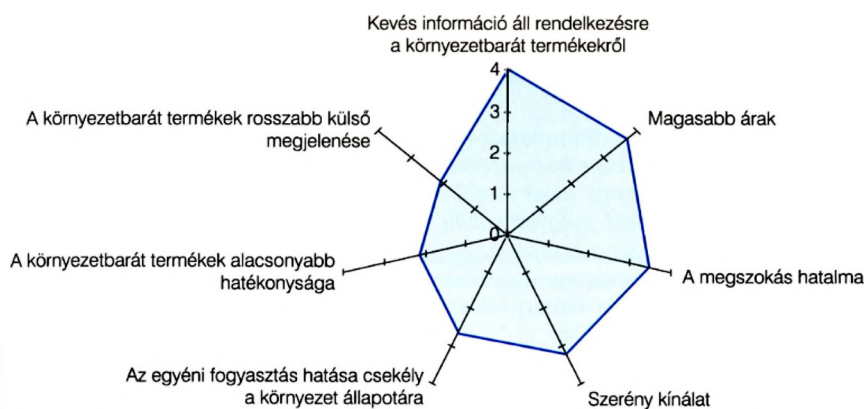

MOST TE JÖSSZ!

1. Nézz utána, milyen célkitűzések szerepelnek a programban!
2. Keress olyan célokat, amelyek a kereskedelmet is érintik a következő években!

1. ábra

A környezetbarát termékek relatíve lassú térhódításának okai

Forrás: Dr. Piskóti István, Nagy Szabolcs: Környezetbarát marketing – egy lakossági megkérdezéses vizsgálat kutatási jelentése, 1999

Környezetbarát marketing kutatás eredményei

Szerencsére a helyzet folyamatosan javul e téren, és az elkötelezett fogyasztó a környezet védelme, a saját, valamint családja és a jövő érdekében választhatja a környezetet kevésbé terhelő termékeket is. Egyre többen gondolkodnak környezettudatosan.

A kereskedelmi egységekben körülnézve mi is észrevehetjük a változásokat.

- **A fenntartható élelmiszerek** iránti kereslet növekszik, ezért egyre több környezettudatos élelmiszertermék jelent meg a piacokon. A bioélelmiszerek, fair trade termékek és helyi termelőktől származó termékek egyre népszerűbbek lettek.

- **Fenntartható divat:** A környezettudatos divat iránti érdeklődés nőtt. Az emberek több figyelmet fordítanak a környezetbarát anyagokra, például az organikus pamutra és a fenntartható gyártási folyamatokra, valamint az újrahasznosított anyagok és ruhák is népszerűek lettek.

- **Környezetbarát csomagolás:** Egyre több vállalat törekszik környezetbarát csomagolási megoldásokra, például újrahasznosítható, lebomló vagy csökkentett műanyagfelhasználással előállított csomagolásra. Az emberek egyre inkább elkerülik a túlzottan csomagolt termékeket.

- **Fenntartható háztartási termékek:** A környezettudatos háztartási termékek, például környezetbarát tisztítószer, újrahasznosított papírból készült háztartási papíráruk, mosható pelenkák népszerűsége nőtt.

Ki a környezettudatos vásárló?

Aki azt a terméket részesíti előnyben a választékból, amely életciklusa során a legkevésbé terheli a környezetet.

TUOTAD?

A kereskedő sikerességének feltétele, hogy figyelembe veszi a vásárlói igényeket, ezért az áruk beszerzése és a választék kialakítása során át kell gondolnia, hogyan tud megfelelni a felmerülő elvárásoknak, és környezettudatos módon előállított termékeket kínálni, valamint a fenntartható fejlődési célokra odafigyelve működni..

A FENNTARTHATÓ DIVAT

Keress meg az interneten a chilei Atacama-sivatagban található fast fashion ruhák óriási szemétdombjának műholdképét! Az Agence France-Presse szerint a Bangladesben vagy Kínában gyártott és az Egyesült Államok, Európa és Ázsia kiskereskedelmi üzleteibe küldött ruhák közül a kiselejtezettek, vagy már nem hordottak jó része Chilébe kerül.

MOST TE JÖSSZ!

A fenntartható divat olyan irányzat, amely az ökológiai és társadalmi fenntarthatóságra helyezi a hangsúlyt. Célja, hogy csökkentse az ökológiai lábnyomot és a káros környezeti hatásokat, valamint javítsa az iparágban dolgozók helyzetét.

A fenntartható divat jellemzői:

- **Anyagok és gyártás:** törekszik az újrahasznosított, organikus vagy fenntarthatóan előállított anyagok használatára, ezzel egyidejűleg az olyan káros vegyi anyagok elkerülésére, mint a nehézfémek vagy a veszélyes szintetikus anyagok. A gyártás során előtérbe helyezi a környezetbarát technológiák alkalmazását, célja a víz- és energiafogyasztás csökkentése.
- **Minőség és tartósság:** az alacsony minőségű divatcikkek tömeges gyártása helyett az időtálló darabokra és a jó minőségű anyagokra helyezi a hangsúlyt, amelyek hosszú ideig használhatók maradnak.
- **Ellenőrzött munkakörülmények és társadalmi felelősség:** figyelmet fordít a tisztességes bérek és biztonságos munkakörülmények biztosítására, valamint a gyermekmunka kerülésére.
- **Újrahasznosítás:** ösztönzi a ruhák újrahasznosítását, hogy csökkentse a hulladékot és az anyagok pazarlását.

A fogyasztók is sokat tehetnek a fenntartható divat megvalósítása terén!

- **Tudatosság és információ:** Ha a fogyasztó tájékozódik a divatipar környezeti és társadalmi hatásairól, akkor tudatosan képes választani, és elvárásokat támaszthat a ruházattal foglalkozó kereskedők és gyártók számára.
- **Mennyiségi helyett minőségi szemlélet:** Ha a vevők inkább kevesebb, de minőségi ruhát vásárolnak, azzal sokat tehetnek a fenntartható divat megvalósításáért. A fast fashion azokat a ruhákat jelenti, amelyek a lehető leggyorsabban követik a legújabb stílusirányzatokat, hogy a vásárlók még népszerűségük csúcán megvehessék őket. Ez azonban azzal jár, hogy sokszor elfogadhatatlan gyártási körülmények között, silány minőségű anyagokból készülnek a termékek, így néhányszori viselés után elhasználódnak, ami újabb vásárlást jelent. A fogyasztóknak a tartós, időtálló darabokra kellene összpontosítaniuk, amelyek hosszú távon is használhatók maradnak.
- **Alternatívák keresése:** Ma már vannak olyan kezdeményezések, amelyek fenntarthatósági értékeket képviselnek, célszerű ezeket keresni. Az ide tartozó márkák kiemelik az ökológiai és társadalmi fenntarthatóság irányába tett lépéseiket, valamint az etikus gyártási gyakorlatukat.
- **Másodkézből való vásárlás:** A fenntartható divat ösztönzi a ruhák másodkézből történő vásárlását. Vásárolhatunk használt ruhákat online platformokon vagy second hand üzletekben is, ami segít bent tartani a ruhákat a körforgásos gazdaságban.
- **Ruhaápolás és javítás:** A fenntartható divat arra biztatja a fogyasztókat, hogy gondoskodjanak ruháikról; megfelelően ápolják és javítják őket, ahelyett hogy rögtön újakat vásárolnának. A helyes mosási, szárítási és tárolási módszerek meghosszabbítják a ruhák élettartamát.
- **Adományozás:** A nem használt, kinőtt ruhákat számos helyen lehet leadni, ezzel segítve a rászorulókat.

A fenntartható divat célja, hogy oly módon alakítsa át a divatipart és a fogyasztói szokásokat, hogy csökkentse a környezeti terhelést és a társadalmi igazságtalanságokat.

A kereskedelmi vállalatok is felismerték ezt a fogyasztói igényt, és igyekeznek alkalmazkodni hozzá.

1. Ismersz olyan online oldalakat, ahol meghirdetheted a ruháidat, főleg eszközöidet eladásra vagy cserére? Melyek ezek?
2. Hogyan juttathatod el a rászorulóknak a nem használt, kinőtt ruháidat vagy a még működő, de már nem használt eszközöidet?

MOST TE JÖSSZ!

➔ ÁRUK A PIACRA

A kereskedelmi szervezet által lebonyolított áruforgalmi folyamat minden elemében – így a beszerzés, a készletezés és az értékesítés során is – fontos az erőforrásokkal való megfelelő gazdálkodás.

Az áruforgalmi folyamat elemei

A BESZERZÉS

A kereskedelemben az áruforgalmi tevékenység első lépése a kiválasztott termékek beszerzése. Ennek a lépésnek fontos szerepe van a későbbi folyamatokban, hiszen hosszú távon meghatározhatja az értékesítő cég jövőjét, mivel hatással van a bevételére és a profitjára is.

A vállalatok több szempontot is figyelembe vesznek, amikor az értékesíteni kívánt áruk körét, összetételét meghatározzák, majd beszerzik a termékeket.

Ilyen szempontok többek között:

- a kereskedelmi egység típusa,
- a vevőkör összetétele és kereslete,
- a vállalkozás pénzügyi helyzete,
- a raktárak kapacitása,
- a már meglévő árukészlet nagysága.

A szem előtt tartott szempontok közé napjainkra bekerült a fenntarthatóság is. A választék kialakítása, a szolgáltatások meghatározása során tehát **már a döntési folyamat első lépésében megjelenik a környezeti, társadalmi és gazdasági nézőpont**. Ha a vevők egyre jelentősebb része tudatos fogyasztóként vásárol és tájékozódik, akkor ezt a kereskedelmi vállalkozások is mindinkább figyelembe veszik a beszerzéskor. A kereskedelem így közvetíti a termelők felé a megjelenő társadalmi igényeket.

A kereskedelem az áruk rendkívül széles körével foglalkozik, hiszen a nagy- és kiskereskedelem gyakorlatilag valamennyi termék forgalmazásában részt vesz, ezért a beszerzési szempontrendszer területenként változó. Általánosságban azonban elmondható, hogy napjainkban a következő szempontok válnak egyre jelentősebbé a beszerzési kívánt áruk meghatározásakor:

- A vállalkozások törekednek rá, hogy olyan árukat szerezzenek be, amelyeknek a lehető legkisebb a negatív környezeti hatása, vagyis **energiatakarékos vagy fenntartható gyártási folyamatokkal**, újrahasznosított vagy újrahasznosítható anyagok felhasználásával készültek, miközben a víz- és energiafogyasztás csökkentésére is törekedtek a gyártók.
- Fontos szempont a **méltányos munkakörülmények figyelembe vétele**, a gyermekmunka vagy a kizsákmányolás elkerülése, valamint a helyi közösségek támogatása.

- A fenntarthatóságra törekvő vállalkozások igyekeznek olyan **beszállítókat** kiválasztani, akik megfelelnek az etikai követelményeknek. Ez magában foglalhatja a szállítók etikus üzleti gyakorlatait, a munkakörülményeket és a közösségi hatásokat.
- A vállalkozások egyre inkább tekintetbe veszik az általuk **beszerzett termékek karbonlábnyomát**, vagyis próbálják minimalizálni a termék előállításához, szállításához és csomagolásához kapcsolódó üvegházhatású gázok kibocsátását. Támogatják a környezetbarát szállítási módszereket és a logisztikai hatékonyságot.
- Egyre inkább előnyben részesítik a **helyi termékeket és beszállítókat**, így a szállítási út csökken, valamint a helyi gazdaságot is támogatják, miközben a termékek frissebbek és minőségük hosszabb ideig biztosított lesz.

MOST TE JÖSSZ!

1. Mit jelent a greenwashing kifejezés?
2. Milyen módon és területen jelenik meg a greenwashing a termékek piacán?

A greenwashing kifejezés magyarul „zöldre festést, zöldre mosást” jelent. A cégek, akik ezzel a módszerrel élnek, a valóságosnál jobb képet kívánnak magukról kialakítani, és magukat mint a környezetért, a Föld élővilágáért és a társadalomért jelentős felelősséget vállaló vállalkozást mutatják be, annak ellenére, hogy ennek a célnak nem vagy csak részben tesznek eleget.

ÉLETCIKLUS-SZEMLÉLET, TERMÉKÉLETÚT, ÉLETCIKLUS

Az életciklus-szemlélet ma már az élet számos területén elterjedt, így a kereskedelem beszerzési szempontrendszerének kialakításakor is bevett megközelítési mód. Eszerint egy termék vagy szolgáltatás tervezése során a környezeti hatásokat nemcsak egyetlen életrészekben, hanem az adott termék teljes életútja során, a „bölcstől a sírig” figyelembe veszi. Tehát a cél, hogy a gyártás, a használat, a szállítás, a fogyasztás, az újrahasználat, az újrafelhasználás és a hulladék végső kezelése is a lehető legkisebb mértékben károsítsa a környezetet, és a termék élettartama – legalább alapanyagként – többszörösére nőjön.

A termékek életútjának elemzése egyre nagyobb szerepet kap. Korábban az elemzések szinte kizárólag a szén-dioxid-kibocsátás vizsgálatára vonatkoztak. Napjainkban azonban már tisztában vagyunk azzal, hogy sokkal összetettebb problémakörrel áll szemben a gazdaság és ezzel együtt a társadalom is, ezért az elemzés is komplexebbé vált. A teljes vizsgálat során a lehető legtöbb környezeti szempontot figyelembe kell venni.

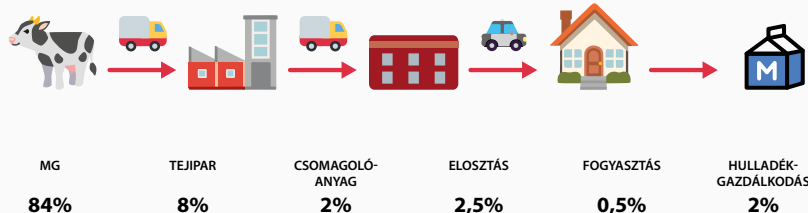

Az LCA ma már többféle környezeti hatást vizsgál, például a szén-dioxid-kibocsátást, az energiafogyasztást, az üvegházhatású gázok kibocsátását, a vízhasználatot és a hulladékkezelést. Az elemzés során összegyűjtik és értékelik az adatokat, majd az eredmények alapján lehetőség nyílik az áruk vagy szolgáltatások környezeti teljesítményének javítására vagy ökológiai lábnyomának csökkentésére.

Az alábbiakban erre látható egy példa!

A tej útja

MOST TE JÖSSZ!

1. Alkold meg egy tetszőleges fogyasztási cikk életútját!
2. Milyen formában és mértékben terheli a környezetet a termék az életciklusa során?

Az életciklus-értékelés szabványai

Mi a szabvány?

Elismert szervezet által alkotott vagy jóváhagyott, megegyezéssel elfogadott műszaki (technikai) dokumentum, amely általános és ismételten alkalmazható szabályokat, útmutatókat vagy jellemzőket tartalmaz. Szabvánnyá válhat egy technikai vívmány, de lehet egy minőségbiztosítási rendszer is, például ISO.

Az összehasonlíthatóság érdekében a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet két, egymást kiegészítő szabványt dolgozott ki: az életciklus-értékelések alapelveit és kereteit az ISO 14040 szabvány írja le, magukat a követelményeket pedig az ISO 14044 szabvány tartalmazza.

1. Mi a szabványok szerepe a kereskedelemben?
2. Mit jelent az ISO?
3. Ezzel a jelöléssel milyen terméken találkoztál már? Nézz utána szakmai gyakorlaton!
4. Keress rá az interneten, hogy mi tartozik az ISO 14040, ISO 14044 szabványba?

MOST TE JÖSSZ!

Azonosítási szabványok

GS1 – Global System 1 – Globális rendszer 1

Nemzetközi szervezet, amely a globális azonosítási szabványok területén működik közel 40 éve. 113 tagszervezeten keresztül 20 szektorban és közel 150 országban biztosítja a szabványos azonosítási megoldásokat. Hazánkban a szervezet kizárólagos képviselője a GS1 Magyarország Nonprofit Zrt. A szervezet célja, hogy a kereskedelem közös nyelvéként egy globális szabványt fejlesszen ki.

Az áruazonosításban fontos szerepet töltenek be a kódok. A kódolás legismertebb eleme a vonalkódos azonosítás, amelyet úgy alakítottak ki, hogy a világon bárhol forgalomba kerülő termék azonosítására megadott kód egyedi és megismételhetetlen legyen.

A kódok alkalmazásának sok előnye van.

Például:

- gyorsabb, pontosabb áruátvétel
- szállítási reklamációk csökkenése
- raktárak hatékonyabb kihasználása
- a készletnyilvántartás naprakész vezetése
- a termék pontos, precíz nyomon követése

Miért fontos a nyomon követhetőség?

A nyomon követés célja a termék visszahívhatóságának egyszerűsítése, valamint annak biztosítása, hogy a fogyasztókhöz megfelelő minőségű és biztonságos termék kerüljön. Ebbe beletartozik a fenntartható beszerzés biztosítása, az élelmiszer-hamisítások számának mérséklése, az élelmiszer-veszteség, élelmiszer-hulladék csökkentése, valamint fogyasztói tudatosság növelése is.

Az élelmiszerek kapcsán kiemelkedően fontos területnek tekinthető a nyomon követés, ezért erre központilag meghatározott, kötelező érvényű rendelet született (178/2002 EU rendelet 2005. 01. 01-jétől). A rendelet előírja, hogy a termék útjának, így a feldolgozás lépéseinek és az előállításban résztvevő összes szereplőnek pontosan beazonosíthatónak kell lennie.

A FENNTARTHATÓ BESZERZÉS ELEMEI

Zöld beszerzés

A zöld beszerzési koncepció során a beszerzők a környezeti szempontokat, és az adott termék teljes életciklusa során előidézett környezeti hatásait is figyelembe veszik. A zöld beszerzés lehetőség mindenki számára a környezettudatos vásárlásra, amely magában foglalja a következőket:

- **a „többet kevesebből” elv**

A költségeket a termék teljes életciklusára számolják, így kiderülhet, hogy nem feltétlenül az a termék a legjutányosabb, amelynek beszerzési ára alacsony, mert lehet, hogy később több karbantartást igényel, vagy éppen az újrahasznosítása költségesebb. Azt a terméket érdemes beszerezni, amelynek költsége a teljes élettartamára vetítve alacsony.

- **az újrahasznosítható csomagolások alkalmazása**

A gyártók számára is fontos a megfelelő csomagolóanyag kiválasztása. A választási szempontok között ma már nemcsak a termék védelme és a gazdaságosság szerepel, hanem a környezettudatosság is előtérbe kerül. A fenntartható csomagolás környezetbarát, biológiailag lebomló és újrahasznosítható.

	<p>1. Csökkentés</p> <p>Csökkenteni a felhasznált anyagmennyiséget a csomagolásból származó hulladékképződés elkerülése érdekében.</p>
	<p>2. Újrafelhasználás</p> <p>Lehetővé tenni a használt csomagolószert újbóli felhasználását, például mosás után.</p>
	<p>3. Újrahasznosítás</p> <p>Olyan módon megtervezni a csomagolást, hogy az – minőségi másodlagos nyersanyag előállításához – újrahasznosítható legyen.</p>

- **az emberi jogok tiszteletben tartása a folyamat minden egyes szakaszában**

A fenntartható vállalkozás alapelvei közé tartozik a teljes értékesítési láncon keresztül az emberi jogokra vonatkozó elvek figyelembevétele és biztosítása.

Zöld szállítás

A termékek beszerzése az áruk megrendelésén kívül a termékek fizikai mozgatását, szállítását is jelenti. A fuvarozás, valamint a raktározás megszervezése és lebonyolítása a logisztika keretébe tartozik.

A kereskedelemben a környezeti terhelés elsődleges oka az áruk fuvarozása; károsanyag-kibocsátás legnagyobb mértékben ekkor keletkezik. A közúti szállítmányozás ökológiai lábnyoma a legnagyobb, és bár más járművek részesedése (például a vasút, hajók, repülőgépek) kisebb, ugyancsak nem elhanyagolható.

A levegőbe kerülő gázok, mint a szén-monoxid, metán és a nitrogén-oxidok károsítják a légkört és az élőlényeket, valamint jelentős gazdasági károkat is okoznak. A talaj közelében keletkező ózon terméskárokat okoz, lassítja a növények növekedését, károsítja az erdőket. A savas esők szennyezik a természetes zöldterületeket, vizeinket. A levegőszennyezés hatására kialakuló szmog pedig az emberek egészségre van károsító hatással, légzőszervi és más megbetegedéseket okoz.

A következő táblázat az áru- és személyszállítás szennyezőanyag-kibocsátásra vonatkozó adatait mutatja be.

Fajlagos szennyezőanyag-kibocsátás (kg/1000ukm, kg/1000 tkm)

Áruszállítás	CO	CH	NO _x
Vasút	1,0	0,1	0,6
Közút	13,6	2	3,7
Közút/vasút	13,6	20	6,1
Személyszállítás			
Vasút	0,47	0,07	0,1
Közút	3,5	0,55	0,47
Közút/vasút	7,4	7,8	4,7

Magyarázat: ukm=utaskilométer tkm=tonnakilométer
Szennyezőanyag-kibocsátás a közlekedésben

Az áruszállítás során keletkező szén-dioxid-kibocsátás két és félszerese a csomagolásból származónak. Az e-kereskedelem népszerűvé válása azonban mind a fuvarozási, mind a csomagolási terhelést jelentősen növelte. Gondoljuk meg, hány terméket rendelünk távoli országokból az interneten keresztül, amelyek szállítása többféle fuvarszókkal és számos átrakodással történik!

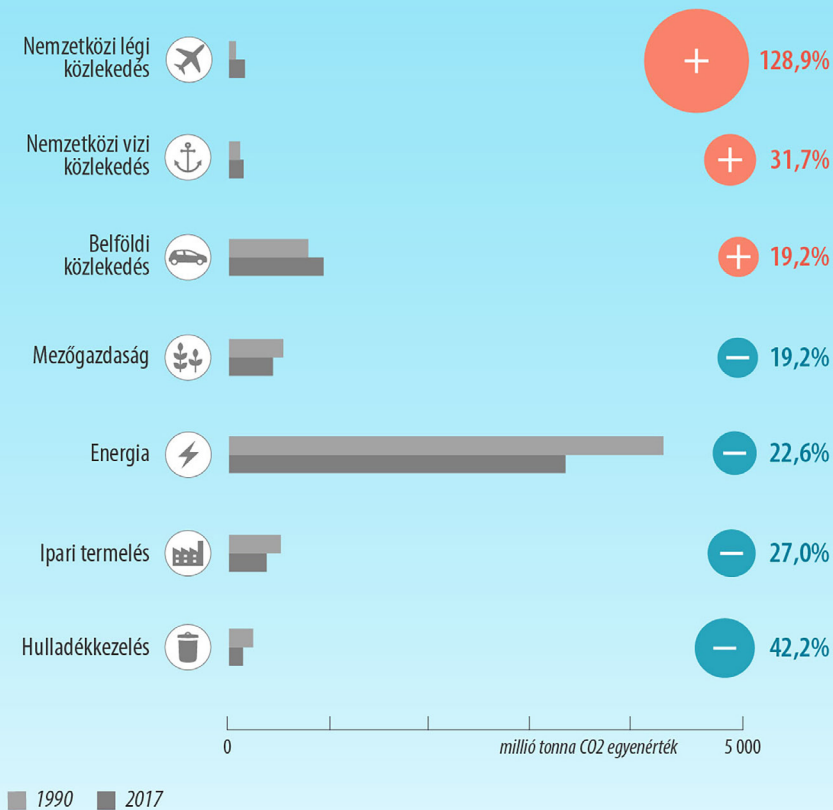
Bár az online vásárlás a vevő számára kényelmes, a sok kis volumenű kiszállítás tovább növeli a közúti szállítási igényt, és ezzel együtt a környezeti terhelést.

1. Nézd meg a következő ábrákat, grafikonokat! Elemezd a feltüntetett adatokat!
2. Készíts prezentációt arról, hogy a fuvarozás milyen hatást gyakorol a közvetlen környezetre, a természeti és a lakókörnyezetre, valamint a Föld egészére nézve!

MOST TE JÖSSZ!

Az üvegházhatású gázok kibocsátása szektoronként

Forrás: Európai Környezetvédelmi Ügynökség (2019)

Zöld logisztika, azaz a környezettudatos szállítmányozás

A szállítmányozásban zöld logisztikának nevezzük az anyag- és energiahatékonyságra való törekvést, illetve a környezettudatosság szem előtti tartását, amelynek előre mozdításában a cégeken kívül egyezmények és irányelvek is szerepet játszanak. A zöld logisztika célja a kevesebb szén-dioxid-kibocsátás, a zajszennyezettség és az ökológiai lábnyom csökkentése. A hatékonyabb szállítás egyben csökkenheti a költségeket is.

A változásokban nagy szerepet játszik a technológiai fejlődés, mert egyre inkább elterjednek az elektromos és hibrid meghajtású szállítójárművek. Szintén környezetbarát megoldás a városokon belüli elosztópontok létesítése és bekapcsolása a kereskedelmi folyamatba, mellyel a szállításra eső karbonlábnyom is csökkenthető.

Alkossatok 4-5 fős csoportokat!

1. Gyűjtsétek össze azokat a lehetőségeket, amelyek szerintetek a zöld logisztikát, zöld beszerzést segítik elő!
2. Keressetek példákat a hétköznapokban, hol és milyen területen találkozhattok már most is környezetbarát, fenntartható módon működő fuvarozási módokkal!

MOST TE JÖSSZ!

HAZAI VAGY KÜLFÖLDI TERMÉK?

1. Keress példákat olyan árukra, termékekre, amelyeket Magyarországon is elő lehet állítani, és mégis más országokból kerülnek hazánkba!
2. Beszéljétek meg, miért szerzik be külföldről ezeket a termékeket?
3. Vizsgáljátok meg, hogy mekkora különbség van a termék hazai és külföldről történő beszerzésének ökológiai lábnyoma között!

MOST TE JÖSSZ!

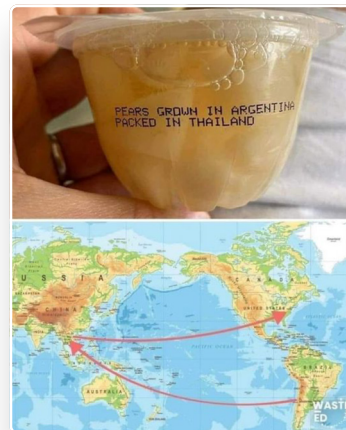
A világot körbeutazó termékek!

PÉLDA: Ez csak egy termék a sok közül, amit az USA-ban bárki levehet a szupermarket polcáról. Körtekompót, amelyhez a körte Argentínában termett, majd Thaiföldön feldolgozták, becsomagolták, hogy másodsorra is átszelve a Csendes-óceánt kikössön az amerikai vásárlóknál.

1. Sorold fel, milyen előnyei lehetnek a hazai termelőtől, gyártótól rendelt áruknak!
2. Milyen gazdasági előnnyel jár, ha a vállalkozás hazai terméket értékesít?
3. Keress példát olyan cégre, vállalkozásra, amely nagy hangsúlyt fektet a magyar termékekkel!

MOST TE JÖSSZ!

A környezeti, éghajlati és gazdasági hatások szempontjából is vizsgálva az árukat, több lényeges kérdés felmerülhet mind a fogyasztó, mind a terméket beszerző, majd értékesítő vállalkozás részéről is.

Miért érdemes hazai terméket választani? Nézzünk néhány példát!

1. Megbízható termelőktől, ellenőrzött minőségű és friss termékek, biztonságos áruk

A vásárlók számára fontos szempont a megfelelő, jó minőségű termék vásárlása. A hazai termékek esetében biztosak lehetünk abban, hogy ellenőrzött helyről, gyártótól származnak. Ennek ellenőrzésében az élelmiszerek esetében a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, más termékek, termékcsoportok esetében a Piacfelügyelet vesz részt. A termékek frissessége sem elhanyagolható szempont; a belföldi termelés esetében pedig a betakarítástól számítva akár néhány órán belül a piacra kerülhet az áru.

2. Munkahelyteremtés

A termék előállítás, gyártása során a hazai munkaerő alkalmazása a cél, ami a megélhetés és a gazdaság fejlődése szempontjából is fontos. A termék megvásárlásával a hazai termelőket, dolgozókat és családjukat támogatjuk, ugyanakkor rajtuk keresztül a gazdaságot is élénkítjük.

3. Környezetvédelem

A magyar termékek ökológiai lábnyoma jóval kisebb, mint a sok kilométert megjárt áruké. A külföldi áruk esetében megszokott hosszú, akár több napos szállítás során kibocsátott szén-dioxid mennyisége így nem terheli a környezetet.

4. Az élelmiszer-hulladék mennyiségének csökkentése

Az élelmiszer-hulladék csökkentése és a pazarlás megszüntetése globális probléma, amelyre minden ország igyekszik megoldást találni. Az állam és a vállalatok – a szemléletformálás mellett – igyekeznek e tekintetben már megelőző lépéseket is tenni, mint a termékek lejárat előtti kedvezményes értékesítése, az üzletláncok „árumentő” akciói, valamint a hazai élelmiszerbank támogatása.

5. A hazai mindig kéznél van

A megszokott választékban a hazai gyártók termékei folyamatosan elérhetők a vásárlók számára, ezért a megbízható kínálatra a kereslet is megjelenik, ami tovább élénkíti a hazai gazdaság fejlődését.

RAKTÁROZÁS

A vevői igények kielégítése érdekében szükséges a termékek megfelelő minőségű, választékú és mennyiségű tárolása, mert a gyártás, termelés és a felhasználás helye sok esetben eltérő. Mivel a készletek nagy értékkel bírnak, a védelmük is fontos feladat, melynek kivitelezésére raktárakra, azaz tárolására alkalmas helyekre van szükség.

Mit jelent?

Készletek: olyan felhalmozott anyagi javak, amelyeket a tulajdonos (a termelő, szolgáltató vállalat vagy a kereskedő) a megfelelő időpontban felhasznál.

Áru: a készletek azon része, amelyet változatlan formában értékesítenek tovább.

MOST TE JÖSSZ!

Nézz utána, mit jelent a kereskedelemben a RÉL rövidítés!

A raktározás funkciói:

- **Tárolás:** a gyártás, termelés folyamatában előállított termékek elhelyezése, amely során biztosítani kell az állag és minőség megőrzését.
- **Ellátás:** az áruk rendelkezésre bocsátása, elosztása a felhasználási igények szerint.

A raktárak típusai:*1. Elhelyezkedés szerint:*

- városon kívüli hatalmas raktárcsarnokok (big box)
- városon belüli kisebb telehelyek

2. Feladat szerint:

- a termelővállalat kereskedelmi szerepű készáru-raktárai
- a nagy- és kiskereskedelem úgynevezett elosztó, központi raktárai
- kereskedelmi egységek (boltok, üzletek) raktárai

A kereskedelmi egységek, boltok és üzletek raktáraiban helyezik el az értékesítésre szánt árukészletet.

A raktározási hely kiválasztásánál több szempontot is figyelembe vesznek:

- **a kereskedelmi egység jellege** (nagy- vagy kiskereskedelem)
- **az áru jellege** (késztermék, félkésztermék, tárolási követelmények stb.)
- **az alkalmazott értékesítési mód** (minta utáni értékesítés, önkiválasztó értékesítési mód stb.)
- **a vállalkozás pénzügyi helyzete** (raktározás költségei, fűtés, világítás, egyéb speciális jellemzők stb.)
- **a logisztikai szempontok** (szállítási költségek, útviszonyok stb.)

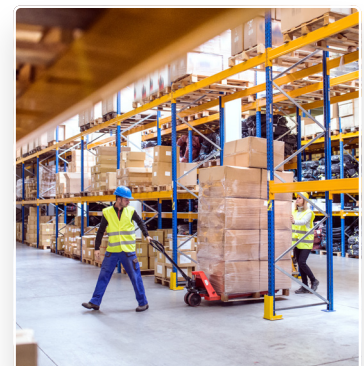
Fenntartható raktározás

Az utóbbi években a raktárak száma, valamint alapterületük nagysága is jelentősen megnövekedett. Ennek hátterében a fogyasztói szokások változása, a termékinlát széleskörű növekedése és az e-kereskedelem térhódítása áll.

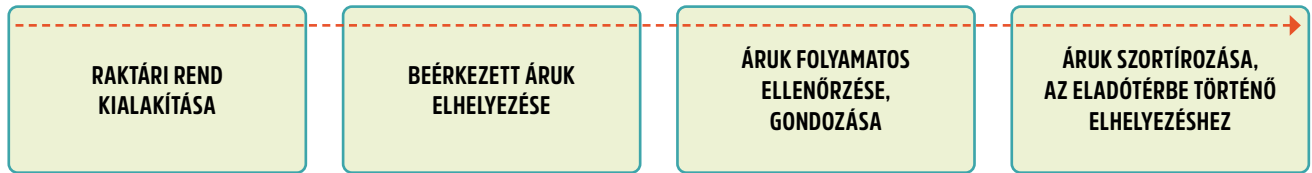
A fenntarthatósági szabványok szerinti kivitelezés már a raktárak építése során fontos szempont. Így például napelemrendszerek telepítése, energiatakarékos világítási rendszerek, a tetőszerkezetek fűvesítése, amely szigetelést biztosít az épületnek, megtervezett szellőzőrendszerek, természetes fénybevezetés felülvilágító ablakokkal stb. Mindezekkel a fenntartás költségei és a szén-dioxid-kibocsátás is csökkenthető.

A raktározás során keletkező jelentős mennyiségű csomagolási hulladék szelektív gyűjtése és megfelelő újrahajsznósítása szintén a fenntarthatósági célok megvalósításához tartozó feladat.

A technika fejlődése hozzájárulhat a környezetvédelmi célok megvalósításához, például a raktárak automatizálása, robotika vagy a digitalizálás térnyerése, amellyel jelentős mértékben csökkenthető a papírfelhasználás. Erre vonatkozóan már működnek próbaüzemek a minél pontosabb elemzések érdekében.

Az árutárolási munkafolyamat lépései

Árutárolás folyamata

A raktári rend kialakítása

A raktározás során több irányelvet és előírást figyelembe kell venni és be kell tartani, melyek mind gazdasági, mind környezetvédelmi szempontból lényegesek. A termék gyártása jelentős energia-, alapanyag- és technológiai ráfordítással jár, ezért fontos, hogy a termelés során előállított termék (legyen az egy tábla csokoládé, egy farmernadrág vagy akár egy televízió) olyan formában kerüljön a fogyasztóhoz, ahogyan a gyártás során elkészült. A tárolás és raktározás a minőség megóvása szempontjából kulcsfontosságú szerepet tölt be.

Mivel a rendezett, átlátható raktár segíti a dolgozók napi munkáját, nélkülözhetetlen, hogy rendszerező funkcióval is rendelkezzen.

Beérkezett áruk elhelyezése

Az áruk raktárban történő elhelyezése nem véletlenszerű, hanem tervezett, előre meghatározott módon, rendszerben történik. A raktárak berendezése és a raktározási mód megválasztása során figyelembe kell venni többek között a raktár méreteit, a termék típusát és tárolásának feltételeit, valamint egyéb szabályokat is.

Kiemelkedően lényeges szempontok a következők:

- 1. Állagvédelem:** a termékek minőségi és mennyiségi védelme az egyik legfontosabb szempont. Mivel nem értékesíthető romlott áru, már a kihelyezés előtt szükséges selejtezni. Az állagmegóvás érdekében figyelembe kell venni az áru jellegét, tulajdonságait, valamint az áruszomszédság lehetőségeit, majd a legmegfelelőbb helyen kell a terméket raktározni az értékesítésig. A kereskedelemben szakosított tárolás is biztosítja ezeket a feladatokat, amely lehetővé teszi, hogy az áru ne szenvedjen fizikai, kémiai vagy biológiai károkat.

2. Közegészségügyi szabályok: a raktárak higiéniájának biztosítása a boltok jogszabályban előírt kötelessége, ami különösen fontos az élelmiszereket értékesítő vállalkozások esetében. Ide sorolható a rágcsálóirtás, valamint a tisztasági és takarítási szabályok betartása.

3. Vagyonvédelem: a cégek gazdasági érdeke a vagyontárgyak védelme – többek között a lopások, betörések megakadályozása – amelynek kiépítése, megtervezése a vállalkozás fontos feladata.

4. Tűzvédelem: a vagyoni és személyi károk megelőzését jelenti. A szabályozás törvényben rögzített, betartását minden esetben ellenőrzik az illető hatóságok.

5. Veszélyes anyagok tárolása: az ide tartozó terméktípusok fokozott veszélyt jelentenek az emberekre és a környezetre egyaránt. A veszélyes anyagok címkézését, a rajtuk található feliratok, jelölések szabályait az Európai Unió rendeletei (a CLP-rendelet, amely a vegyi áruk címkézéséről és csomagolásáról szól, és az ENSZ harmonizált rendszerén alapul) és irányelvei is szigorúan meghatározzák. A környezetre veszélyes anyag nem megfelelő tárolása a közvetlen, valamint a tágabb környezetben is egészséget és természetet károsító hatással járhat.

Veszélyességi szimbólumok

6. Munkavédelmi szabályok: a munkahely, munkáltató olyan munkafeltételeket köteles biztosítani, amely garantálja a dolgozók testi épségének, egészségének megőrzését.

A raktár belső tereiben különböző tárolási rendszereket alakítanak ki, amelyek lehetnek statikus vagy dinamikus tárolási módszerek, illetve állványos vagy állvány nélküli rendszerek.

A raktárban keletkezett hulladékok kezelése környezetvédelmi szempontból kiemelkedően fontos. A folyamat több lehetséges lépést magában foglal: a hulladékok gyűjtését, szelektív gyűjtését, újrahasznosítását, valamint az elszállítását, lerakását is. Ezeket a feladatokat a kereskedelmi egységekben, vagy az azokhoz tartozó raktárakban biztosítani kell a vállalatoknak, mert napjainkban szigorú szabályozás vonatkozik a hulladékkezelésre.

Keletkező hulladékok a kereskedelemben:

- a csomagolási hulladékok,
- romlott vagy lejárt minőségmegőrzési idejű élelmiszerek,
- sérült, selejtezett műszaki cikkek, hibás termékek stb.

MOST TE JÖSSZ!

1. Mit jelentenek a veszélyes árukon elhelyezett piktogramok?
2. Keress példákat termékekre, amelyeknél megtalálhatók ezek a jelölések!

Az e-hulladékok olyan elavult vagy működésképtelen elektronikai cikkek, amelyektől tulajdonosuk megválik, mert már nem töltik be a funkciójukat. Gyakran előfordulnak bennük vegyi anyagok, például ólom vagy higany, amelyek veszélyesek a környezetünkre és egészségünkre, de tartalmaznak olyan fémeket, műanyagokat is, amelyek az új termékek előállításánál újra felhasználhatók. Napjainkban mind a gyártók, mind a kereskedők felé kötelezettségek fogalmazódtak meg ehhez a termékcsoport-hoz kapcsolódva.

A gyártók – a termékeikből keletkező hulladékok hasznosításának finanszírozása érdekében – termékdíj megfizetésére kötelezettek, amelyből az állam a szelektív hulladékokgyűjtés, hasznosítás folyamatait támogatja, emellett kötelesek visszavenni, hatástalanítani és ártalmatlanítani az elektronikai berendezéseket.

A kereskedők – mint az elektronikai cikkek forgalmazói – szintén kötelesek visszavenni a használt vagy hulladékká nyilvánított műszaki cikkeket, így a fogyasztók által leadott termékek nem szennyeznek a környezetet. Az összegyűjtött és újrafeldolgozott e-hulladék jelentős mértékben hozzájárul a klímaváltozás mérsékléséhez, valamint a kimerülőben lévő természeti erőforrásokkal való takarékosághoz is.

Az e-hulladékok különböző anyagú, szerkezetű és megjelenésű áruk, így kezelésük is eltérő módon történik.

A csomagoláshoz használt anyagok egy része már a raktárban hulladékként jelenik meg, más része rövid időn belül az újracsomagolásban kaphat szerepet.

Csomagolások:

- 1. Egyutas csomagolások:** használat után rögtön a szemétkerébe kerülnek, ami környezeti terhelést jelent, ilyen például a papír, a fa, a karton és egyes műanyagok.
- 2. Kiegészítő csomagolások:** védőfóliák, töltőanyagok.
- 3. Ragasztóanyagok**
- 4. Papírhulladék:** adminisztrációból keletkező hulladék; dokumentumok, szállítólevelek stb.

A csomagolás másodnyersanyagként való hasznosítása

Az áruk értékesítésre, eladásra történő előkészítése, kicsomagolása során keletkező hulladékok szelektív módon történő gyűjtése lehetőséget ad az újrafelhasználására. A környezetvédelmi előírások, követelmények erre a területre is kiterjednek, mert a megfelelő hulladékgazdálkodás elősegíti a körkörös gazdaság megvalósítását. A csomagolási hulladékoknál fontos a gyűjtés és újrafeldolgozás arányának növelése.

Mi az a másodnyersanyag?

A hulladék újrahasznosítása során keletkező nyersanyag, amelyből új termék állítható elő. Előnye, hogy csökkenti a kitermelt természetes, elsődleges erőforrások mennyiségét, így a kitermelés okozta környezetszennyezést, ráadásul a másodnyersanyagból általában energiatakarékosabban is lehet a készterméket előállítani. A hulladék sörösdobozokból például kisebb energiabefektetéssel lehet újra alumíniumot – akár újra sörösdobozt – előállítani, mint a frissen kibányászott bauxitból.

Az Országos Hulladékgazdálkodási Terv hét évre készül az Európai Unió programozási időszakához igazodva, és a gyakorlatban fogalmazza meg a Klíma- és Természetvédelmi Akcióterv céljait, amelyek között szerepel az éves szinten képződő műanyag hulladék mennyiségének csökkentése, a természeti erőforrásokkal történő takarékos gazdálkodás és a másodnyersanyag felhasználásának elősegítése. Az Európai Bizottság a Műanyag Stratégia keretében 2018. május 28-án terjesztette elő a SUP irányelv javaslatát, melynek lényege az egyszer használatos műanyag termékekből származó hulladék megelőzése és csökkentése.

Néhány intézkedés:

- a legfeljebb 3 liter űrtartalmú italpalackokra vonatkozóan előírja, hogy
 - o 2025-től 25%-ban, 2030-tól 30%-ban újrafeldolgozott másodnyersanyagot kell, hogy tartalmazzanak;
 - 2024. július 3-tól kötelező a kupakok rögzítése (a kompozit italtárolók esetében is);
 - 2025-re 77%-os, 2029-re 90%-os visszagyűjtést kell elérnie a tagállamoknak betétdíj rendszerrel vagy kiterjesztett gyártói felelősségi rendszerrel.

TUJTAD?

Az áruk ellenőrzése, gondozása

A raktárban biztosítani kell a tárolás feltételeit, mint a megfelelő hőmérséklet, relatív páratartalom, amelyeket folyamatosan szükséges ellenőrizni. A raktáron belül a környezeti körülmények fenntartása jelentős anyagi ráfordítással jár: biztosítani kell a hűtők, fagyasztók rendszeres működtetését, karbantartását, esetleg szükség lehet levegőztető, szellőztető berendezések, rendszerek alkalmazására is. A működési költségek csökkentése mellett a környezetvédelmi szempontokat is lényeges szem előtt tartani.

Az eladásra szánt árukat folyamatosan ellenőrizni kell. Az élelmiszerek esetében a minőségmegőrzési, fogyaszthatósági idő figyelemmel kísérése napi feladat a kereskedelmi egységekben, amellyel elkerülhető az áruk hulladékká válása, és ezzel együtt a környezeti terhelés növelése.

MOST TE JÖSSZ!

1. Mi a selejtezés szerepe a raktárakban?
2. Mit jelentenek: FIFO, LIFO, FEFO, HIFO, LOFO elv?
3. Mi a lényege a távolság szerinti elvnek a raktározásban?

A fogyaszthatósági idő a termékeken azt az időpontot jelöli, ameddig az élelmiszer biztonságosan fogyasztható. Friss és gyorsan romló termékek esetében alkalmazott dátumjelölés.

A minőségmegőrzési idő azt az időpontot jelöli, ameddig a terméknek meg kell őriznie a minőségét. Leginkább a konzerváruk, száraz áruk, tartós élelmiszerek, esetleg vegyi áruk csomagolásán fordul elő.

TUJTAD?

Az áruk eladótérben való elhelyezése

Az áru-előkészítés utolsó fázisa a termékek kihelyezése. A folyamat során hasonló szempontokat kell figyelembe venni, mint az áruk raktárban történő elhelyezésénél. A különböző áruk jellege és csomagolása, a tárolás feltételei, valamint az értékesítési célok a befolyásoló tényezők. A kihelyezéshez használt gépek, eszközök, mint például hűtők, hűtőpultok és fagyasztóberendezések elhelyezése és működtetése, valamint energifelhasználásának csökkentése is kiemelt jelentőségű szempont.

A korábbi nyitott hűtőket a boltok mára már zárt hűtőkre cserélték, és olvasztási ütemtervet alkalmaznak a fagyasztók és mirelitládák esetében az energiatakarékosági cél megvalósítása érdekében. Az üzletek világító berendezéseiben az energiatakarékos LED izzók használata úgyszintén megvalósult az utóbbi években. Ezeknek a lépéseknek is köszönhetően kevesebb energiát használnak az üzletek, ami gazdasági és fenntarthatósági oldalról egyaránt fontos tényező.

ÉRTÉKESÍTÉS

Az áruforgalmi folyamat utolsó lépése a termék vagy szolgáltatás értékesítése.

A közvetlen környezetben zajló változásokra a kereskedelem ágazatnak is reagálnia kell. A vásárlók felé történő kommunikációban fontos szerepe van a tájékoztatásnak, amely alapján a fogyasztó dönteni tud. Az információátadás egyik fontos eszköze maga a termék, amelynek megvásárlásával a fogyasztó belép a gazdasági folyamatba. A termék-előállítás és -értékesítés összes lépése a kezében lévő áruban realizálódik.

A árucikk gyártójának, forgalmazójának vagy importőrének feltüntetése a terméken lévő címke kötelező eleme. A tudatos fogyasztók számára fontos, hogy ismerjék a termék származási helyét.

Korábban nehezen volt követhető az alapanyag eredete, gyártásának helyszíne, ezért 2012-ben a Vidékfejlesztési Minisztérium megalkotta élelmiszerek esetében az önkéntes megkülönböztető jelölést, amelyet később kibővítettek további jelölésekkel.

Magyar Termék

100% magyar alapanyagból, Magyarországon készült termék.

Hazai Termék

Összetevőinek több mint 50%-a magyar, és a feldolgozás minden egyes lépése Magyarországon történt.

Hazai Feldolgozású Termék

Magyarországon feldolgozott, de többségében külföldi eredetű összetevőket tartalmazó termék.

Magyar Szolgáltatás

75%-nál magasabb magyar hozzáadott értékű szolgáltatás.

Kiváló Termék

Minőségi tulajdonságával emelkedik ki a hazai termékínálatból.

ZÖLD

Környezetbarát tulajdonságával emelkedik ki a hazai termékínálatból.

A hazai termékvédjegyek

TUJTAD?

A védjegy megőrzése alapvető célja a vállalatnak, mert a fogyasztók részéről kialakult bizalom és elégedettség a termék iránti keresletet is befolyásolja, így hosszú távon gazdasági előnyöket is eredményez a vállalkozásnak. A gazdaságnak is fontos a jelzett áruk vásárlása, mert a termék gyártói munkahelyeket biztosítanak. Az áru minőség megőrzése úgy garantálható, ha folyamatosan ellenőrzik a termékeket a gyártás minden szakaszában.

A fogyasztói döntések értéket tükröznek; mint környezetünk és természeti értékeink védelme, a társadalmi elvárásoknak való megfelelés, méltányosság embertársainkkal szemben és az ökológiai felelősség.

A fogyasztók tájékoztatásában a termékeken elhelyezett címkéknek fontos szerepe van. A vásárlók egyre nagyobb arányban igénylik az átfogóbb és részletesebb információkat. A megfelelő, teljeskörű tájékoztatás a fogyasztóvédelmi alapjogok között is szerepel, mint „a fogyasztóknak az oktatáshoz és tájékoztatáshoz való joga”.

A kutatási eredmények bizonyítják, hogy a címkén található információk ismeretében a vásárlók hajlandók megváltoztatni a döntésüket, tehát a megfelelő tájékoztatás hozzájárul a tudatos, előkészített és megalapozott termékválasztáshoz.

A technikai újítások a termék címkék területén is megjelentek. A csomagoláson szereplő QR kód beolvasásával a fogyasztó több információhoz juthat, többek között a termék származási helyéről, összetételéről, de akár a környezetre gyakorolt hatásairól is.

MOST TE JÖSSZ!

Keress olyan applikációt, amely segíti a környezettudatos vásárlást!

A kereskedelemben több száz címkével és védjeggyel találkozhatunk a termékek csomagolásain. Vannak olyanok, amelyek már jól ismertek a vásárlók számára, de akadnak, amelyek csak napjainkban kerültek fel a termékek csomagolására, igazodva a fogyasztói igényekhez és elvárásokhoz, valamint a társadalmi, környezeti változásokhoz.

Keress az ökocímkét!

Az ökocímkét az 1990-es években hozták létre, azzal a céllal, hogy a fogyasztók számára megkönnyítsék a környezetbarát termékek kiválasztását a többi termék közül, egyben ellenőrzik is, hogy a címke használatára jogosult-e az adott termék.

A termékek folyamatos ellenőrzése több tényezőre is kiterjed. Az ökocímkét viselő termék a hasonló termékekhez képest kevesebb levegő-, víz- és talajszennyezést okoz, tehát környezeti terhelése alacsonyabb. Gyártása során takarékosabban bánnak a természeti erőforrásokkal, így csökkentik a globális felmelegedést és fenntartják a biodiverzitást. Elvárás továbbá, hogy a gyártó törődjön az ökológiai lábnyoma csökkentésével, valamint a termék teljes életciklusa során vegye figyelembe a környezet és az ökológiai rendszerek védelmét, természetes formában történő megővését. Előírás, hogy a vállalkozások járuljanak hozzá a hulladékcsökkentéshez, az energiatakarékossághoz, az ózonréteg védelméhez, a környezetbiztonsághoz és a zajvédelemhez is, továbbá az általuk gyártott termékek használatuk során is a lehető legkisebb terhelést jelentsék a környezetnek.

A fogyasztók alapos, széleskörű tájékoztatásának is köszönhető, hogy a környezetbarát vásárlási szokások elterjedtek, ami ösztönzően hat a gyártókra, szolgáltatókra, forgalmazókra, hogy jó minőségű és kedvező környezeti tulajdonságú termékeket állítsanak elő.

A különböző jelölések, védjegyek többféle formában, tartalommal és módon is felkerülhetnek az árukra, ha azok megfelelnek a követelményeknek.

ISO I. TÍPUSÚ CÍMKÉK

A megszerzése önkéntes, használati joga pályázat útján nyerhető el. A cégeknek nemzeti vagy nemzetközi minősítő eljárásokon kell részt venniük, ahol szigorú szempontok teljesítése esetén ítélik oda a terméknek, termékeknek a jelölés használatát.

Környezetbarát Termék védjegy: (Kocsánytalan tölgyként, tévesen magyar cédrus néven emlegetik). A védjegyet 1997-ben alapították, a pályázat alapjait jogszabályban rögzítették, és állami intézmény irányítja az odaítélését. A feltételeket 5 évente felülvizsgálják. Megtalálható: csomagolóanyagokon, tisztítószereken, papírúrukon stb., élelmiszereken, italárúkon azonban nem fordul elő.

EU ökocímke: 1992 óta használt környezeti címke az Európai Unión belül. Olyan termékeket jelölhetnek vele, amelyeknél a teljes életciklusra nézve kisebb a környezeti hatás, mint a hasonló áruk esetében.

1. Derítsd ki, hogyan lehet elhelyezni a termékeken ezt a jelölést?
2. Milyen feltételei vannak?
3. Hány terméken találkozhatunk vele napjainkban?
4. Keress példát termékekre a háztartásodban, gyakorlati helyeden!

MOST TE JÖSSZ!

Környezetbarát Termék védjegy

EU ökocímke

Az EU ökocímke könnyebbé teszi a zöld választást, ami

- 1. jó a környezetnek:** A termékek életútja során kevesebb hulladék és szennyezés keletkezik.
- 2. Jó az élővilágnak:** Csökkenti a veszélyes anyagok felhasználását és alkalmazásának lehetőségét, ezáltal az ökológiai rendszerek, a növény és állatvilág védelmét is figyelembe veszi.
- 3. Megbízhatóság:** Független szakértők folyamatosan ellenőrzik a követelményeknek való megfelelést.
- 4. Előny a vásárlónak:** A termékek minősége megfelel a fogyasztók elvárásainak; betöltik a szerepüket, sokszor akár hatékonyabban, mint környezetszennyezőbb társaik, ezáltal csökkentik a felhasználó energia- és vízfogyasztását, tehát egyebek mellett a spórolást is elősegítik.
- 5. Növekvő választék:** Napjainkban több mint 70 000 termék és szolgáltatás rendelkezik már uniós ökocímkével. A választás szabadsága előbb az értékesítőre, majd a vásárlóra van bízva, hiszen széles termékkörben megtalálható a hagyományos áruk alternatívája a termékválasztékban.

Ökocímkek a világból

Hasonló irányelvek alapján további címkek is megjelentek, azzal a különbséggel, hogy azok nem az egész környezetre gyakorolt hatás alapján kerülnek használatra, hanem egyetlen szempont szerint történik a környezetvédelmi minősítés meghatározása.

Például:

FSC (Forest Stewardship Council®): Erdőgazdálkodási tanács vagy Felelős Erdőgazdálkodás Tanácsa, amelyhez a felelős erdőgazdálkodást igazoló tanúsítványrendszer kapcsolódik. Céljai közé tartozik az ökológiai egyensúly fenntartására való törekvés, továbbá hogy a fakitermelésben és újratelepítésben érvényesüljön a biodiverzitás, valamint megvalósuljon a konkrét területen élő és az adott ágazatban dolgozó emberek érdekeinek védelme.

Energy Star: nemzetközi jelölés. Célja az üvegházhatású gázok kibocsátásának mérséklése az elektronikai, informatikai cikkek energiahatékonyságának növelésével.

ISO II. TÍPUSÚ CÍMKÉK

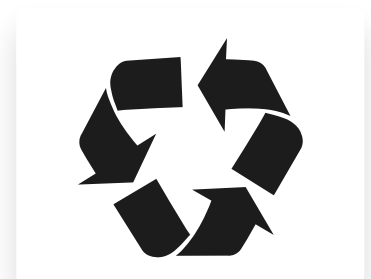
A gyártó, importáló helyezi el a terméken az információt vagy jelölést, melyet független szervezet nem ellenőriz, a címke tartalmának hitelességét, megalapozottságát és igazolhatóságát azonban szabvány írja elő. A vásárlókat félrevezető információkat kerülniük kell, így például a „ózonbarát”, „környezetbarát”, „zöld” szavak használata helyett tényleges tartalommal kell megtölteniük a termékek csomagolására elhelyezett címkét, mint „100 %-ban újrahasznosított alapanyagból készült”.

Például:

Möbiusz szalag

Az egyik legismertebb környezetvédelemmel kapcsolatos jelölések közé tartozik; csupán annyit jelent, hogy a termék alkalmas újrahasznosításra. Arra azonban nincs semmilyen garancia, hogy az ehhez szükséges szelektív hulladékgyűjtés hol, hogyan és milyen módon valósul meg, valamint hogy a csomagolás visszakerül-e valóban a körforgásba újrahasznosítható anyagként. A fogyasztók felelőssége, hogy segítik-e ezt a folyamatot például a háztartási hulladékaik szelektív gyűjtésével.

ISO III. TÍPUSÚ CÍMKÉK

A termék teljes életútjának elemzése alapján, számszerű adatokkal alátámasztott módon kerül az információ a termék csomagolására.

Például:

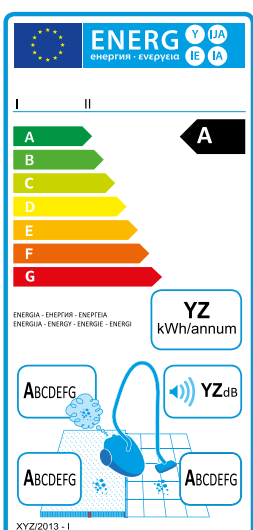
Energiacímke

Az energiacímkék elhelyezése az egyes műszaki cikkek esetében kötelező eleme a csomagolásnak. Az életciklus-elemzésében csupán egy tényezőre határozzák számszerűen a termék környezetre gyakorolt hatását: az energiafogyasztást vizsgálják a termék éves működtetése közben.

Keress a kereskedelemben kapható termékek csomagolásán öko-jelöléseket! Nézz utána, milyen információtartalommal rendelkezik a talált jelölés!

MOST TE JÖSSZ!

KÖRNYEZETI CÍMKÉK

Fair Trade (Méltányos kereskedelem)

Széles körben ismert etikus minősítő védjegy. Több területre is kiterjed a jelölés háttérében megjelenő tartalom, de fő célja az egyenlőtlenségek csökkentése és a fenntarthatóság biztosítása. Ennek megfelelően alapelvei között szerepel a gyerekmunka tilalma, méltányos ár kialakítása, tisztességes munkakörülmények biztosítása és a környezeti fenntarthatóság is.

MSC (Fenntartható vadvízi halászat)

A címke tengeri halakon és a belőlük előállított, feldolgozott termékeken található meg. Azt jelzi, hogy a halászok tartózkodtak a túlhalászat tevékenységétől, és a terület többi élőlényére, az egész tengeri ökoszisztémára figyelmet fordítottak a halászati tevékenység közben.

Rainforest Alliance

Az esőerdei ökoszisztémák biodiverzitásának védelmét mutató jelölés. A minősítő rendszer célja, hogy a gazdákat ösztönözze a fenntartható módon működő termelésre. A szervezetet 1987-ben alapították, és azóta folyamatosan segíti a gazdákat, gazdaságokat – többek között biztosítja az eszközöket, technológiai lehetőségeket, a dolgozók jólétét, cserébe viszont elvárja a termelőktől a talaj és a vadvilági élőhelyek védelmét, valamint a hulladék mennyiségének csökkentését.

RSOP (Fenntartható pálmaolaj kerekasztal)

A pálmaolaj-termelés, majd -felhasználás környezeti felelősségvállalására irányuló kezdeményezések az utóbbi években kerültek a figyelem középpontjába. Az RSOP tanúsítvány igazolja, hogy a termeléstől a felhasználásig nyomon követhető ellátási láncot alakít ki a vállalat, hogy a pálmazsír előállításához nem kerülnek újabb esőerdők kivágásra, valamint hogy az ültetvényen dolgozó munkások és a helyi lakosok jogait is biztosítják.

A környezetvédelmi tanúsító védjegy a fenntartható textil-, ruha-, bőr- és cipőipari termékeken található meg. A jelölés visszajelzést ad a vásárlóknak a termék fenntartható és biztonságos gyártásáról. Előnyeként említhető, hogy a címkéken szereplő QR kód a termék előállítási folyamatát követhetővé és visszakereshetővé teszi, ezzel együtt a termék ellátási lánc is átláthatóbb, a termék biztonsága pedig megfelel a jelenlegi és a vásárlók által támasztott követelményeknek.

RSOP védjegy

MOST TE JÖSSZ!

1. Keresz termékeket, amelyeknek megtalálod ezeket a jelöléseket!
2. Gyűjts további védjegyeket, és keresd meg a jellemzőiket!

CSOMAGOLÁS

A csomagolás története régi időkre nyúlik vissza. Az első valódi leletek az ókori egyiptomiaktól maradtak fenn, akik üvegedényeket használtak a tárolásra, a kínaiak az eperfa kérgébe csomagolták az élelmiszert és a középkorban vált népszerűvé a fahordó mint tároló eszköz használata. Később az önlemez, majd az alumínium felhasználása lehetővé tette a konzervdobozok gyártását, amely a XIX. század elején indult meg. 1870-ben az első papírzacskót előállító gépsort is megalkották, majd a ragasztási technika felfedezésével együtt az első kartondoboz gyártása is megindult.

Az 1800-as években egyre több gyártó jelent meg előre csomagolt áruval a piacon. A XX. században a két világháború között a már korábban ismert celofánnal (amelyet addig csak hadicélokra használtak) elindult a műanyagok kora. Az 1960-as évektől felfelé ívelt a műanyagok felhasználása egészen napjainkig.

TUDTAD?

A csomagolások típusai

A termékek, áruk az árforgalmi folyamat szakaszain a minőség és mennyiség védelme érdekében különböző mértékben és formában csomagolva haladnak végig.

A csomagolás első megjelenése a szállítás során előforduló behatások, fizikai hatások megakadályozására alkalmas szállítói csomagolás, amelynek a védelem mellett feladata a mozgathatóság biztosítása, elősegítése is.

Szállítói csomagolás formái:

- **Egyedi csomagolás:** nagyobb méretű áruk esetén (pl.: hűtőszekrény) ez összetett csomagolást jelent, mert tartalmaz külső és belső védelmet biztosító elemeket is.
- **Egységgrakomány:** több azonos gyűjtőcsomagolásban elhelyezett termék egységét jelenti, szoros, biztonságos kialakítással (pl.: a raklapon elhelyezett áruk).
- **Gyűjtőcsomagolás** meghatározott számú fogyasztói csomagolásból létrehozott egység.

A fogyasztói csomagolásnak a termék értékesítése során van jelentősége. Könnyen kezelhetőnek, informatívnak és vásárlásra ösztönzőnek kell lennie stb.

Szállítási csomagolás

Fogyasztói csomagolás

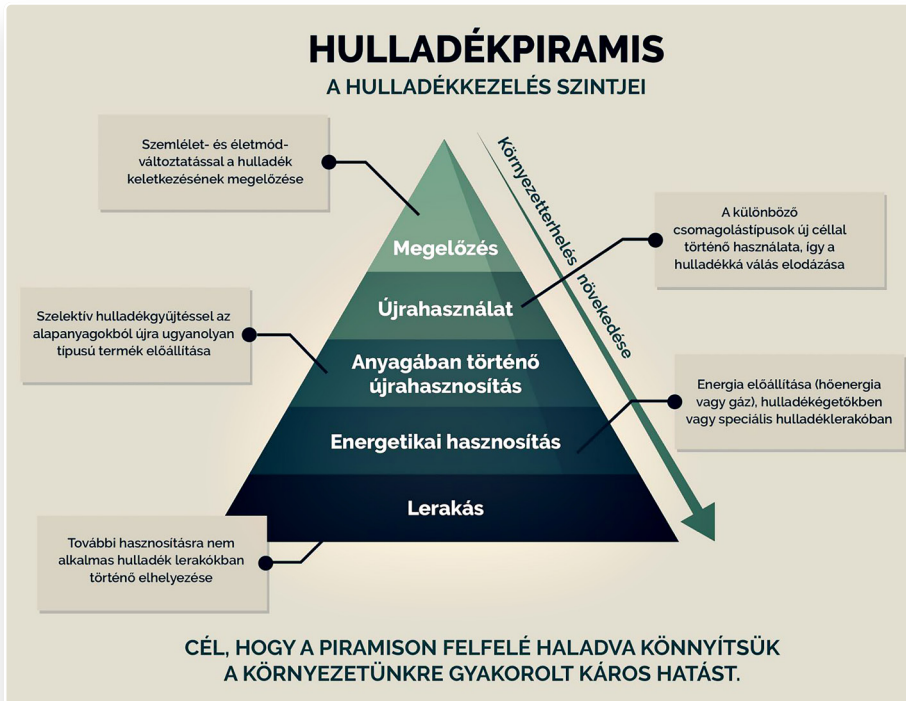

Gyűjtőcsomagolás

A kereskedelemben az áru szerves része a csomagolás, amely szoros egységet képez a termékkel. Akkor optimális, ha minden igényt kielégít, és a legalacsonyabb összköltség mellett készül el, tehát árubarát, vevőbarát és gazdaságos, amelyhez napjainkban a környezetbarát csomagolás követelménye is csatlakozik.

Vajon a megfelelő termékvédelem egyben környezetbarát is?

A csomagolás elsődleges szerepe minden esetben a termék védelme a környezeti hatásoktól, a környezettudatosság érdekében meghatározott feladatok csak ezután következnek. Amennyiben a csomagolás környezetvédelmi szempontoknak is megfelel, a következő lépés a fenntarthatóság kérdése, amelynek az újrahasználatosság a legfontosabb követelménye. Egyes gyártók fenntarthatónak neveznek olyan csomagolásokat, amelyek valójában nem azok. A vásárlók tájékoztatása ebben az esetben félrevezető.

Hulladékkezelés

Recycling: a hulladék anyagában történő újrahasznosítását jelenti. Feltétele a szelektív hulladékgyűjtés; például a PET palackok vagy az üveg csomagolóeszközök visszaváltása.

Upcycling: a hulladékként kezelendő anyagból olyan új dolog létrehozása, amely értékőbbllettel bír; például a PET palackokból ruházati termék előállítása.

MOST TE JÖSSZ!

Manapság nagyon elterjedt a csomagolások területén a papír használata a műanyag helyett. Az egyik oldalról a papír esetében valóban nagyobb az újrahasznosítási arány, mint a műanyagoknál, másrészt viszont figyelembe kell venni, hogy a papír csomagolóanyagok gyakran módosított összetételűek, így feldolgozásuk, újrahasznosításuk az idegenanyag-tartalom miatt már bonyolultabb feladat.

A műanyagok újrahasznosítása is kérdéseket, problémákat vet fel. A mechanikusan felaprított vegyes műanyag hulladékok nem alkalmasak „újra” csomagolás gyártására, mert szerkezetük gyengül, ezáltal a minőség kifogásolható lenne. A társított fóliák pedig egyáltalán nem alkalmasak ilyen felhasználásra, ezért az elégetés a megsemmisítés egyetlen lehetősége. Az újrahasznosításhoz az egyfajta anyagú hulladék a megfelelő, amelyből műanyag granulátumot állítanak elő, majd ezt követően újra csomagolóanyagként jelenhetnek meg a körforgásban.

Az újrahasznosítható csomagolásoké a jövő

2020 augusztusában 14 országra kiterjedően, 13 793 16 évesnél idősebb személy körében végeztek el egy felmérést, melyben több kérdésen keresztül vizsgálták az újrahasznosítás témáját. Az eredmények alátámasztják, hogy a vásárlók egyre tudatosabban gondolkodnak a hulladékok újrahasznosításának lehetőségeiről. Mivel saját környezetükben is érzik a problémát, hajlandóak lennének lépéseket tenni a fenntartható gazdaság érdekében.

Magyarországon évente több mint 10-12 ezer tonna, vagyis 350-450 millió italos kartondoboz kerül forgalomba. Egy bécsi egyetem kutatásából kiderült, hogy az italos kartondobozok karbonlábnyoma fele akkora, mint a PET palackoké. A kartondobozok a jövő zöld gazdaságának alapvető elemei is lehetnek, hiszen fenntarthatósági szempontból az üvegekénél is előnyösebb az alkalmazásuk. A kartondobozok újrahasznosítási aránya folyamatosan nő Európában, a cél pedig az, hogy 2030-ra az összes forgalomban levő mennyiség legalább 90 százalékát begyűjtsék, 70 százalékát pedig újra fel is használják.

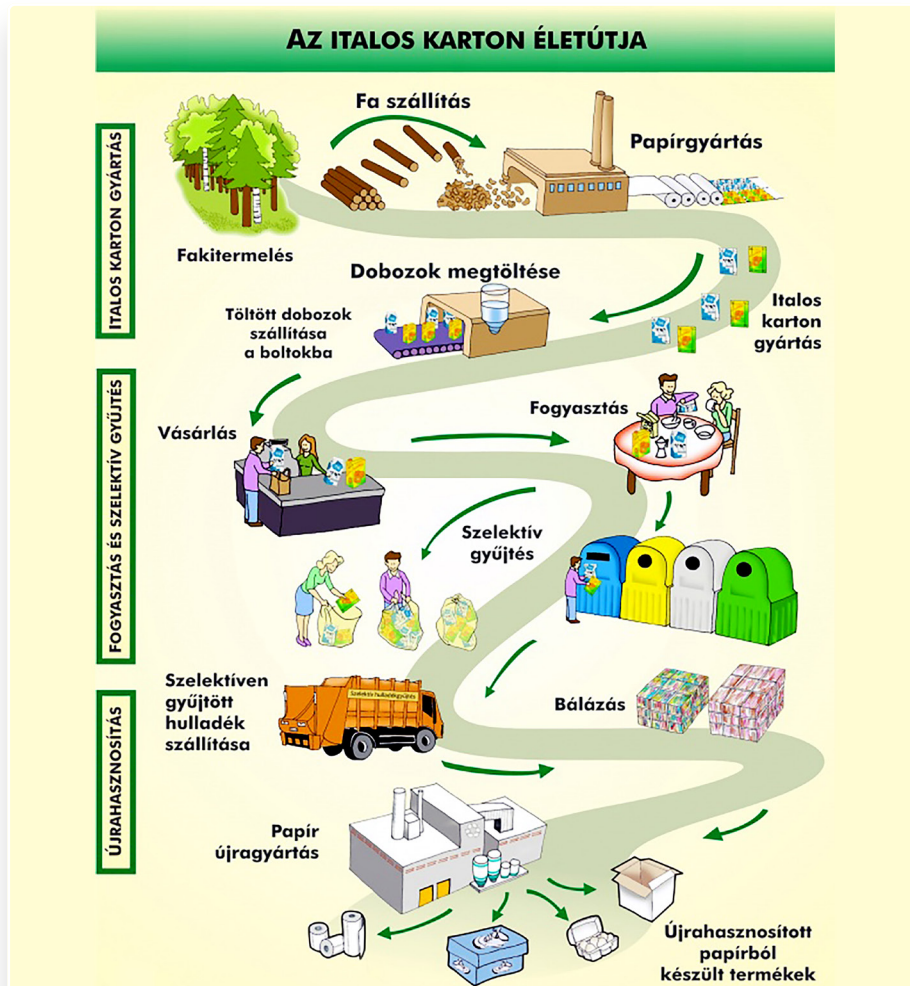
Jelenlegi adatok szerint:

- **Németországban** a törvényi szabályozás szerint 75%-ot kell elérni az italos kartondobozok újrahasznosítási rátájának, miközben az aktuális arány éves szinten már 78%.
- **Spanyolországban** több mint 80% az újrahasznosítási arány.
- **Belgiumban** még ennél is magasabb, 93%-os arányt sikerült elérni a helyi partner hatékony kommunikációjának és az erős kontrollnak köszönhetően.
- **Magyarországon** 2020-ban ez az arány azonban mindössze 22% volt.

A cél, hogy 2025-re 25%, 2030-ra pedig 50% legyen az italos karton hasznosítási aránya, vagyis minden második doboz kerüljön begyűjtésre és újrahasznosításra.

MOST TE JÖSSZ!

Italos karton életútja

A csomagoláskészítés a tervezéssel kezdődik. Már ekkor figyelembe kell venni néhány szabályt, irányelvet, amelyek a környezetterhelés csökkentése szempontjából is lényegesek.

Első szabály: ne kerüljön több anyag felhasználásra, mint amennyi valóban szükséges a termék csomagolásához és védelméhez, azaz ne növeljük a feleslegesen a hulladék mennyiségét.

Második szabály: a termékcsomagolás az áruforgalmi folyamat végén hulladékként jelenik meg, amelyet kezelni kell.

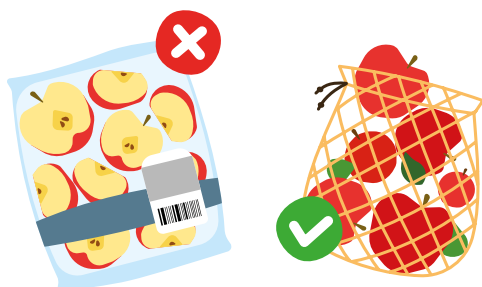
Vegyük számba azokat a lehetőségeket, amikor a csomagolás értékes alapanyag lehet, például szelektívgyűjtést követően például másodnyersanyagként.

Környezetbarát csomagolás

A környezetbarát csomagolások szerepe és megjelenése jelentős növekedésnek indult az utóbbi időben. Ezek választásával a vásárló is hozzájárulhat a fogyasztással járó környezeti terhelés csökkentéséhez, de vannak vállalatok, amelyek már kizárólag környezetbarát csomagolást használnak, így a vevőnek nincs is választási lehetősége, alkalmazkodik a gyártó által megalkotott, megváltozott feltételekhez.

Az üzletek eleget tesznek azoknak a szabályoknak, elvárásoknak, amelyek az utóbbi években jelentek meg az értékesítésben. Nemcsak a kommunikációban, hanem a valóságban is megteszik azokat a lépéseket, amelyek a környezet védelmét szolgálják, és vásárlóikat is igyekeznek ezen megoldások felé terelni. Például ösztönzik a többször használható csomagolóanyagok alkalmazását, esetleg a csomagolás teljes elhagyását, például a zöltségek esetében.

Az egyszer használatos műanyagok kivezetése miatt a fogyasztók bizonyos termékek esetében, mint például a pékáruk vagy a zöldség-gyümölcs áruk, már szembesülnek az értékesítés során alkalmazott új eszközökkel, csomagolóanyagokkal.

Környezetbarát csomagolás jellemzői:

- **Újrahasznosítható:** már az előállítás is minimális szén-dioxid-kibocsátással jár, és hulladékká válása után alapanyagként felhasználható.
- **Kiseb méretű:** olyan formában kivitelezve, hogy a csomagolás védelmi funkciója továbbra is megvalósuljon.
- **Megújuló erőforrásokat tartalmaz:** mint például a cellulóz (amely kinyerhető feldolgozás során a fapépből is) vagy a polimerek alternatívái, a keményítőtől átalakított anyagok felhasználása új anyagok előállítására.
- **Környezetbarát adalékanyagokat használ:** például biológiailag lebontható anyagok alkalmazása, amelyek a gyorsabb lebomlást segítik elő.
- **Komposztálható:** több komponensű anyagok alkalmazása, amelyek lebomlanak.
- **Biológiailag lebomló térkitöltőt alkalmaz,** amelynek minimális a súlya, vízben feloldódik, újrahasználható és komposztba rakható.
- **Körforgásban marad:** fontos, hogy ne hulladékként jelenjen meg a csomagolás, hanem nyersanyag legyen belőle. A legtöbb csomagolási hulladék a gyorsan forgó fogyasztási áruk (FMCG) piacán keletkezik, ezért leginkább ezen a területen szükséges a változást előremozdítani.

MOST TE JÖSSZ!

Válassz ki egy terméket, és tervezd meg újra a csomagolását! Vedd figyelembe a termék jellemzőit, a vevői és környezetvédelmi szempontokat!

☞ A JÖVŐ MÁR JELEN VAN

Napjainkban a vállalkozások – a piacon maradás és a profitszerzés mellett – egyre inkább törekednek rá, hogy a társadalmi igényeknek, a gazdasági követelményeknek és a környezet elvárásainak is megfeleljenek. Amelyik piacon a környezetvédelmi szempontok figyelembevétele fontos a vevők döntésekor, versenyhelyzet is kialakulhat a vállalkozók között ezen a területen, ami pedig további mozgatóerőt jelent a korszerűség, a technológiai fejlődés, az igényesség és a fenntarthatóság térhódításában.

A vállalkozások felelősségvállalása a környezetvédelem és fenntarthatóság érdekében fontos és hosszú távú cél, ezért a vállalati stratégia részeként kell kezelni. A külső és belső hatásokat is érdemes figyelembe venni az eljárások, gyakorlati intézkedések meghatározása során.

Nem elég, ha egy környezettudatosan előállított és forgalmazott termék felkelti a fogyasztó érdeklődését és egy alkalommal megvásárolja. A cél, hogy hűséges maradjon a márkához és a termékhez, amit ha sikerül elérni, akkor tulajdonképpen a pénzével is a fenntarthatóságra, a környezetvédelemre szavaz. Ebben az esetben pedig a vállalatnak is el kell köteleződnie a fenntartható fejlődés mellett, ami hosszú távon nemcsak profitot eredményez, hanem a vállalat társadalmi megítélését is javítja.

Az ökomarketing, vagy más szóval zöldmarketing kezdetben a környezetbarát termékek eladásának ösztönzését, marketingjét jelentette, mára a vállalati eszközök részévé vált, és megváltozott gondolkodást igényel a cégek részéről.

A vállalkozásoknak több területen is lehetőségük van a fenntarthatóság elősegítésére: a környezettudatos vásárlás felkarolása, a fogyasztók több fórumon keresztül való tájékoztatása, környezetvédelmi programok támogatása vagy kezdeményezése, vállalati kultúra zöldítése.

1. Nézz utána, hogy az általad ismert vállalkozások milyen módon vesznek részt a természetvédelem feladataiban!
2. Hogyan valósulnak meg a fenntarthatóság célkitűzései a gyakorlati helyeken?
3. Milyen eszközöket használnak a vásárlók tájékoztatására?

MOST TE JÖSSZ!

A fenntartható vállalatok egyik feladata, hogy megfeleljenek azoknak a feltételeknek, amelyek az EU célkitűzései is. A fenntarthatóság melletti elköteleződésüket uniós pályázatokon keresztül tudják bizonyítani.

Ilyen például az úgynevezett **Greengage – A zöld elkötelezettség díja**. A verseny célja, hogy a bemutassa, megtalálja azokat a vállalatokat, akik ökotudatosan gyártanak vagy értékesítenek termékeket, szolgáltatásokat.

Másik példa a **Green Awards**, amely szintén a fenntarthatóság irányába tett kezdeményezések alapján emeli ki a cégeket, vállalatokat a többi gazdasági szereplő közül. A pályázat célja innovatív kezdeményezések, megvalósult fenntarthatósági célok vagy egy társadalmi ügyért leginkább elhivatott program díjazása. Több szempontot is figyelembe vesznek az odaítélése során; konkrétan megvalósult projekteket kell a cégeknek bemutatniuk, amelyek a jövő generáció irányába folytatnak kommunikációt, és a környezet javítása érdekében végzett lépéseket tartalmaznak.

Alakítsatok 4-5 fős csoportokat!

1. Készítsetek kérdőívet a környezettudatos vásárlás témájában!
2. Végezzetek előtte kutatómunkát a témához kapcsolódva!
3. Használjátok fel a megszerzett tudásokat a kérdőív összeállításához!
4. Készítsetek összehasonlító ábrákat, grafikonokat a kapott eredményekről!

MOST TE JÖSSZ!